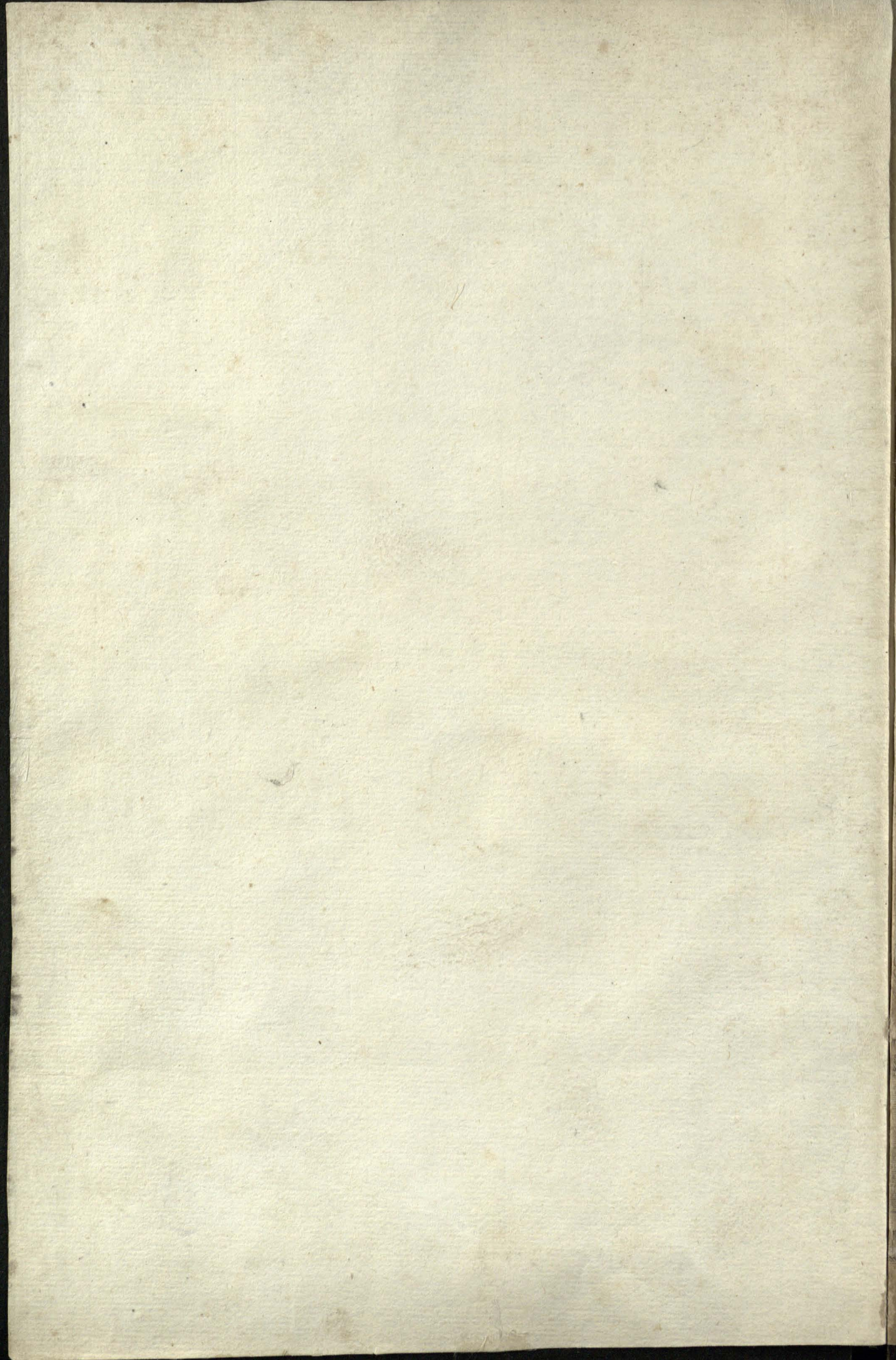

E144

2

2

PRINCIPVM ET
REGVM POLO-
NORVM IMAGI-
NES AD VIVVM
EXPRESSÆ.

*Quibus adiectæ sunt breves
singulorum historie et res
præclare gestæ, ut lectori
et oculos & animum simul
his quasi speculo humanæ vitæ
inspiciendo pascere liceat.*

Cum Privilegio

NIHIL EST
QVOD ÆQVE EXOR-
NAT PRINCIPEM AC
CLEMENTIA ET LI-
BERALITAS.

REVERENDISS.^{MO}
ATQVE ILLVSTRIS-
SIMO PRINCIPI AC
DOMINO, D. GEOR-
GIO RADZIVILIO,
S. R. E. TIT. S. SIXTI
CARDINALLEPIS-
COPPO CRACOVIE-
SI, DVCI SEVERIEN-
SI, OLICAE ET NIES-
VVSIEZ, &c. DOMINO SVO
CLEMENTISS.^{MO} OB EGRE-
GIAM IN CHARAM PA-
TRIAM NAVATAM OPE-
RAM, HAS REGVM POLO-
NICORVM VIVAS IMA-
GINES, SVCCINCTIS
HISTORIIS ILLVSTRA-
TAS, STUDIO AC SVMTV
SVO PROGVRATAS AR-
NOLDVS MYLIVS L. M.
DEDICABAT CON-
SECRABAT.
QVE.

of No 1

Magnus Aius Princeps, maior virtutibus heros, Quem decorat quidam diuus genita formosus
 Maximus inuicta Religione pugil, Et sibi commissi serua cura greges
 Job. Hejenberg. sculp.

LECHVS I. nobilis externus, procul dubio vel ob res inter suos præclarè gestas, vel ob egregias animi dotes, foris accitus, primus ad imperij dignitatem à libero populo euectus est, circa annum à nato Christo 550. Gnesnam urbem, omnium totius Polonię primam, condidit. Albam aquilam erectam expansis alis, pro publico imperij insigni accepit. Inde adhuc Polonię regnū illud insigne gerit. Quando mortuus sit, & quamdiu regnauerit, certò non constat. Posterius ad centum quinquaginta annos imperio potiti perhibentur. *Cromerus in fine libri primi, & initio libri secundi.*

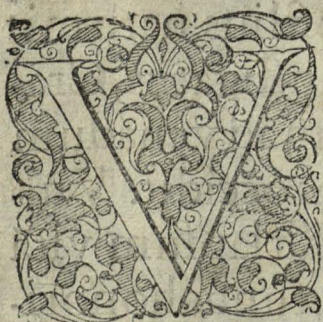
CRACVS

N. 2.

CRACVS. Exstincta Lechi stirpe, non vni principatum deferunt: sed 12. Palatinosex tota gente excellentiores eligunt, quibus, diuisa in 12. Palatinatus Polonia, summā rerum cōmittunt. Non diu post, horum imperij pertæsi, iterum ad vnū aliquē Reip. gubernaculis præficiendum, Gnesnam conueniunt, ibiq; insignem virū, iustitiæ & integritatis fama clarum, atq; omnibus charū, Principem creant, licet inuitum, nomine Cracum, circa annum à nato Christo 700. Hic populi voluntati cedens, Reip. cura suscepta, multa feliciter pro imperio constituendo gessit. Cracouiā ad Vistulam cōdidit, eamq; regni caput, Gnesna relicta, cōstituit. Mortuus è regione Cracouiæ, vltra Vistulam, in monte Lassotino, vti viuis iusserat, sepultus est. *Cromerus libro secundo.*

LECHVS II. Craci Regis filius, natus minor, regnandi cupiditate instigatus, Cracum fratrem natu maiorem ad venandum secum foras eductum, per insidias occidit. Vulgo persuasit, ex equo fortuito casu lapsum vitam finiuisse. Simulato egregio luctu, funus honorifice procurari iussit, & sepulturae corpus mandari. Eo sic è medio sublato, ipse, patre mortuo, Princeps à populo creatur. Paulo post detecto parricidio, dignitate ignominiose priuatus, in exilium pellitur, ubi patrati sceleris recordatione & poenitentia marcescens, omnibus exorsus, tandem infeliciter vita defunctus est, nulla prole relicta. *Cromerus libro secundo.*

VENDA Craci Regis optimi filia vnica, præstantissima forma virgo, vtroq; fratre mortuo, vnanimi populi cōsensu ad imperij fastigium euecta est, circa annum Christi 730. spe fortè dignum aliquē huius coniugio Principem nanciscendi. Ea rerum potita, postulata per legatos in vxorem à Rutgero Theutonum Principe, recusat nubere, cumq; contemnit. Bello itaq; ab eo petita, vt vel inuita sententiam mutaret, instructissimo exercitu virili constantia hosti obuiam proficiscitur. Inito prælio hostem, procumq; bis vincit. Victus secundò procus, videns se à suis desertum, sibi ipsi manus intulit. Venda Cracouiam victrix reuersa, cum triumpho ingreditur. Paulo post sese in Vistulam de ponte præcipitat, ne quis casus aduersus se viua tantum fortunæ splendorem obscuraret, vel, sicut ferunt alij, vt integra virginitate extremam vitæ diem clauderet. Reperta in Mogilapago, tumulo aggelto, vnde is pagus nomen habet, sepulta est.

Cromerus libro secundo.

PRE.

PREMISLAVS. Vnda Principe mortua, Reipub. cura iterum, deficiente stirpe Regia, duodecim Palatinis commissa est. Non diu illi communi imperio Remp. administrarant, cum tot difficultates sese vndiq; obrulere, partim bellis ab externis illatis: partim domesticis cōtrouersijs sopiendis & componendis, vt denuo iudicarent prestare vni alicui Principatum attribui. Acciderat tum oportuno, vt Moravi in Polonorum fines excurrerent, omnia, quacunq; ibant, miserabiliter vastarent, nec ferè esset, qui à Polonis ijs resisteret, cum Premislaus vir quidem prudens & magni animi, sed plebeius, astu hostes circumuenit, parua manu obruit, vicit, atq; omnibus spolijs exiit, patriamq; vniuersam ab eorum immanitate liberauit. Hoc facinore diulgato omnium consentientium votis Princeps eligitur ac proclamatur, nomineq; Leschi, à Lechi nomine deriuato, tum temporis ob memoriam Lechi populo grato, appellatur, anno à nato Christo 760. Tranquillè Remp. moderato imperio administravit. Hostibus tota vita terrori fuit. Quàm diu regnauerit, quauè morte sublatus sit, non constat.

Nulla saltem prole relicta, è viuis excessit.

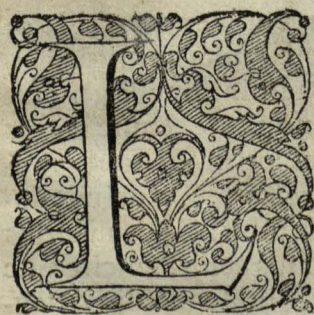
Cromerus libro secundo.

A 3

LESCH.

LESCHCZEK. Anno 780. Premislao vel Lesco i. vita defuncto, varij Principatus dignitatem ambibant, sententiæ eligentium variè inclinabant. Ut nulli viderentur aduersari, nouum inueniunt modum Principem substituendi. Columnam in aperto campo statuunt apud amnem Praduicum, eiq; coronam & regni diadema imponunt, atq; edicunt, qui à termino statuto equo aduolās primus eam attigerit, cum Principem populi futurum, certamq; diem certamini præstituunt. Ibi competitorum quidam Leschczek nomine, instrumentis ferreis acutis stadium vniuersum clam sterni curat, terraque, ne apparerent, occultari, certo tamen spacio, à se notato, quo ipse ad locum præscriptum liber accurreret, reseruato. Equo etiam suo pedes ferreis soleis communiri, quod tum temporis inusitatum erat, ut si fortè alibi cursu impingeret, minimè læderetur. Die præfixa, cum circumfusa spectantium multitudine, multi ad metam equis contenderent, omnes in stadio impingunt, herentque, solus iste doli auctor liber primus ad columnam peruenit. Victor, statim Princeps appellatur ac proclamatur. Postea, cum in eo stadio duo iuuenes plebei luderent, certamen prius imitando pedestri cursu, simili modo in ferreos aculeos impegère. Rem illi accuratius peruestigant, comperiuntq; certum stadij spacium ab ijs ferramentis vacuum, quo alter iuuenum alterum præcurrendo vicit, ac prior columnam attigit. Cum præmium constitutum postularet, conquerebatur alter de fraude, atque ita inter sese disceptabant. Res ita ad magistratum delata est, & fraudulenta machinatio prioris victoriæ, qua is Principatum assecutus erat, detecta. Illicò in medium adducitur, accusatur, conuincitur, Principis dignitate priuatur, & quadrigis alligatus, distrahitur.

LESCO II. Isto è medio sublato, populus iuuenem illum, qui pedestri cursu primus metam attigerat, Principem salutant, & nomine Lescum secundum appellant. Is insperato euentu mirabundus oblatum Principatum suscipit, & vt eo non videatur indignus, omni studio & conatu contendit. Hic ita se gessit cum in consilijs, tum in rebus publicis curandis, vt omnibus placeret, & ratus esset. In hospites munificus, in egenos liberalis, adeò vt sibi detrahere, & miseris dare maluerit, quàm vacuos à se, tristesque dimittere, affabilis, sobrius, in victu cultuque corporis parcus, pristinaque fortunæ suæ diligens memoriæ conseruator. Si qui externi ad se veniebant, Regio splendore excipiendi & tractandi, crassos pannos, quibus antequam Princeps fieret, vti consueuerat, in conspectum proferri, ac ob oculos sibi poni iubebat, testes prioris fortunæ & conditionis. Quamdiu Rempubl. administrauerit, & quando ex hac vita migrarit, certò non constat. Vnicum filium hæredem & successorem reliquit.

Cromerus libro secundo.

LESCO

LESCO III.

N. 8.

LESCO III. Lescus secundo ex rebus humanis sublato, succedit vnicus eius filius, eiusdem quoq; nominis, Lescus Tertius, qui ita se in Republ. administranda gessit, vt à paternis virtutibus non solum non degenerasse, sed eas etiam superasse videretur. Hostes finitimos nouos motus excitantes, bello vicit ac compescuit. Res deinde domesticas, pace parta, florentes continuat. Slavis aduersus Carolum Magnum subsidio rogatus venit, feliciterque pro ijs bellum gessit. Tandem anno 801. à Carolo, Caroli Magni filio cruento praelio ad Oderam fluum prostratus, occubuit. Filium legitimum reliquit vnicum Popielum nomine. Illegitimos viginti ex concubinis procreatos. Viuens Popielum sibi successorem constituit, illegitimis certa quoq; loca possidenda assignauit. *Cromerus libro secundo.*

POPIE.

POPIELVS Senior Patri Lesco tertio in Principatum sibi à patre viuo destinatum Procerum fratrumque assensu successit anno Domini 815. moribus patri & auo prorsus dissimilis. Cracouia sedem suam primò Gnesnam transtulit. Postea inde in arcem à se in lacu Goplo conditam, Crusuiciam nomine, commigrauit, fortè vt longius ab hostibus, à fratribus propius abesset. Totus libidini deditus, nec quicquam Principe dignum nec memorabile pro patria ac subditis gessit. Familiare ei fuit animo cōmoto sese murium depastioni deuouere, quod filio eius horrendum in modum contigit. Paucos annos iuuenili ætate Reipubl. præfuit, morbo correptus subitò extinctus est ante quàm fratrum quisquam eum inuisere possset.

Reliquit filium moriens suo nomine Popielum,
adhuc puerum.

B

POPIE.

POPIELVS Iunior nondum excefferat ex ephebis, cum pater Popielus senior decederet, nihilominus concordi procerum patruorumq; voluntate Princeps creatur, anno à nato Christo 830. Tutela Principis, & Reip. cura aliquot delectis ex patruorum numero demandatur. Quàm diu ijs obtemperabat, bene habuit. Pubertatis annos egressus, spretis patruorum monitis consilijsq;, pro arbitratu viuere, cum æqualibus conuiuari, compotare frequenter, choreas ducere, noctes totas diuagari, puellas persequi, interdium dormire, Reipubl. nihil curare. Vnde ad omnia tandem ineptus, cœpit omnibus esse despectui. Patruum, vt viam inuenirent tam perditos mores corrigendi, deliberato consilio ei vxorem quærunt forma eleganti Theutonici principis cuiusdam filiam. Sperabant ea ducta satiatum libidine animum ad res gerendas applicaturum, ad eamq; rem muliebrem naturam fore quoddam incitamentum. Verùm res in contrarium cessit. Vxore ducta totus libidinibus immersus, auaritia etiam augescente, magistratus, dignitates, & honores vendebat. crudelis etiam in suos, saltem vt metueretur, cum se amore indignum, virtute nulla præditum vel ipse iudicaret. Pepererat ei vxor duos filios, Popielum & Lechum. Ea vt imperium sibi & liberis stabiliret, animaduersa Principis mariti ignauia, omnes rationes excogitat. Metuebat in primis Patruorum mariti auctoritatem & potētiam, quippe qui integræ vitæ erant, prudentes, morumque grauitate conspicui & populo grati, ne fortè ij marito mortuo, imò adhuc viuo, aliquando à multitudine prælati, ad imperium

POLONORVM IMAGI

rium eneherentur. Hunc scrupulum vt sibi eximere
 tione eos interimere. Persuadet marito, vt morbum
 ad se vocari iubeat, praesentibus venenum a se mix
 fentes Patruum, Principem salutant, de valetudine
 accipiunt: tandem valedicturi poculo porrecto
 num hauriunt. Paulo post miserabili cruciatu o
 nis, profundunt. Regina de eorum obitu certio
 cipi insidiosos esse; apparere nunc diuini numini
 Dei iudicio percussos sic interiisse, iubetque in lacu
 gnos qui sepulturae mandentur. Sed quid? Deus qui opo
 lera impunita, ex mortuorum cadaueribus putrefactis mure
 ribus multo maiores, qui tanta rabie impium parricidam, v
 rosque quocumque fugientes, per aquas & flammam persequuntur, v
 ne auerti aut impediri possint. Prius liberos atque uxorem aggressi absu
 tandem ipsum Popielum nacti, corrodunt, ac lenta morte miserandum
 modum enecatam, deuorant: horrendum cogitatu. **NOTENT HAEC QV
 VOLVPTATIBVS DEDITI, CVM REIPVBL. SINT PRAEFECTI, NEC
 DIVINA, NEC HVMANA CVRANT.**

PYASTVS CRVSPHI
 CENSIS.

N. II

PYASTVS Coscifconis filius, vir simplex & oppidanus,
 Popielo cum vxore & liberis portentose extinctis, post co
 mitia Procerum Crufuiciae frustra bis habita, quasi diui
 nitus Princeps Polonis datus est. Cum enim filium ex v
 xore sua Repicha natum, ritu gentili, viuentem adhuc Popielo, subra
 furus,

& mellis mulfati vase præparato, Principem
 sinuitasset, viros duos habitu peregrino, quos
 Paulum & Ioannem Romanos Martyres
 habuit, & in domum suam introductos, li-
 inuitatos omnes destinato cõuiuio accepit,
 e præparauerat, apposuit. Ibi res mira acci-
 redundauit ex vase mulfæ. Duobus istis con-
 comitiorum tempus reuertentibus, & iubenti-
 ni pœnu, cellaq; sua conuentum omnem, penu-
 credibilem hominum multitudinem, quæ huc conflu-
 orantem, augefcente rerum quæ promebantur copia, refe-
 no miraculo diulgato, populus hunc sibi diuino iudicio Prin-
 pem dari conclamauit: statimq; inuitus primò, sed postea suis illis
 ab hospitibus, vt consentiret, persuasus, ita vt erat veste & peronibus
 ex tilia cortice textis indutus, in regiam deducitur, & Principatui
 inauguratur. Statura erat mediocris, crassis & robustis artubus, mediã
 ætatem supergressus, agello modico colendo, & mellificio vitam su-
 stentans: beneficus in egenos, hospitalis in externos, iustus in om-
 nes. Sub eius Principatu intestina bella, hostium incursiones & latro-
 cinia, reuerentia potius boni Principis, quàm armis conqueuerunt.
 Principum, Regumq; Poloniae posteritatem vsque ad Cazimirum
 Magnum propagauit. Crusicia domicilium suum ob scelus Popie-
 li Gnesnam transtulit. Tandem cum per viginti annos sapienter,
 clementerque regnasset, mortuus est, annum agens 120. repa-
 rata verò salutis humanæ anno (vt quidam volunt)
 octingentesimo sexagesimo circiter secundo.

Latius hæc omnia Cromerus lib. secundo.

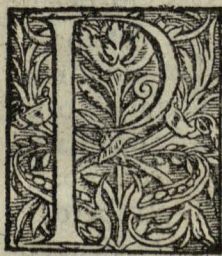
Statura cor-
 poris & cõ-
 ditio.

Chuzan Dies	Agyptian Notandi	Piaſto
1 et 7 Ianuar.	3 et 10 Septemb.	
3 et 4 Febr.	3 et 10 Octob.	
1 et 4 Martij	5 et 3. Nouemb.	
10 et 11 Aprilis	7 et 10. Decemb.	
3 et 7. May.		
10 et 15. Junij		
10 et 17. Julij		
1 et 7. Aug.		

*Hi dies vitandi sunt in aliquo
 p̄p̄tionem operis et p̄p̄tionem
 m̄dionis vena et p̄p̄tionem
 diuina. t̄p̄ compresso bellu*

Ziemouit Princeps Polonus

Dasto vnicus eius filius ZIEMOVITVS in Principatu Poloniæ successit, cuius opera vicaria pater senex in bel-
lis, alijsq̃ arduis negotijs vti consueuerat. Vir erat impi-
ger, & ad rem militarem factus: æstus iuxta & frigoris, labo-
ris & inediae patiens: somni parcissimus, in cultu corporis
non multum à gregarijs militibus differens: alieni absti-
nens, de suo munificus: erga familiares & amicos facilis æ-
què ac liberalis; in animaduertendo lenis. Disciplinam
militarem statim, postquam Principatum adeptus erat, constituit, militiæq̃
magistro, & ductoribus creatis, omnia penè, quæ sub Popieli principatu, atq̃
interregni tempore Vngari, Germani, Prussi, & Morauī Polonis detraxerāt,
recuperauit: plurima quoq̃; Morauis adempta suis addidit. Pomeranos, Caf-
subios, & Vinedas, Popieli senioris nepotes, qui à Piaſto defecerant,
in ordinem redegisset, si morte præuentus non fuisset. Præfuit
Polonis annis triginta & vno: *cuius vitam latius de-
scribit Cromerus libro secundo.*

Zofia Chrzan

B 3

Defun.

DE functo patre Ziemouito, LESCUS vnicus eius filius à proceribus Princeps Poloniæ designatus est: sperabant enim optimi patris bonum fore filium. Et quia adolescentulus adhuc erat, ei consiliorum dati sunt moderatores, quorum desidia bellum in Pomeranos, Cassubios, & Vinedas à patre susceptum, & nonnullo iam successu prospero gestum, intermissum est. Quod nec ipse Lescus postea, cum adoleuisset, vnquam profecutus est: quietis & otij, quàm bellicæ gloriæ amantior, contentusq; eo, quem à patre acceperat, dominatu: licet Hagecus eum Pomeranos Polonis subiecisse affirmet. Principatum iustè, continenter, & clementer, magna cum ciuium benevolentia complures annos administravit: circa annum Domini (vt quidam volunt) 913. obiit, filium adultum relinquens sibi successorem.

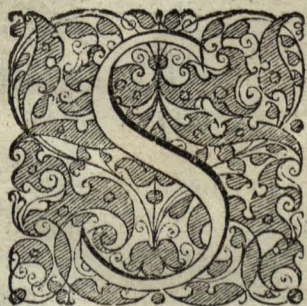
Huius Lesci vitam, & res gestas latius commemorat Cromerus libro secundo sub finem.

Succes-

ZEMOMISLAVS.

N. 13.

Vcessit Lescō patri ZIEMOMYSLVS, Prin-
ceps probus, lenis, beneficus, hospitalis, & quietis a-
mans: quas virtutes quasi hæreditarias à maioribus
suis habebat. A bellis externis abstinuit, in otio &
tranquillitate viuens. Vnicum ex coniuge filium
vix in senectute, eumque cœcum excitauit: qui cùm
anno septimo ætatis suæ subradendus esset, absque
vlla medicorum, aut cuiusquam omninò ope vi-
sum recepit, lucemque aspexit. Quod miraculum
quid portenderet, diuinos & ariolos cùm sciscita-
retur Ziemomyssus, responsum est ei; Poloniam in filij Principatu il-
lustrandam esse: quod & factum, lumine fidei Christianæ Catholicæ per
totam Poloniam diffuso. Tandem Ziemomyssus Gnesnæ moritur, & se-
pelitur, anno post natum Saluatorem, 964. vt scribit Hagecus Ven-
cellaus. *Latius hæc omnia Cromerus in fine
libri scundi.*

MIECIS-

MIECISLAVS *primus*
Christianus Polon. Princeps.

IECISLAVS cæcus natus, sed anno ætatis septimo diuinitus illuminatus, patri in Principatu Poloniæ successit: quem iuste quidem, sed infra spem omnium (cùm maiora sibi de illo Poloni omnes pollicerentur) administravit. Vxores barbarico more sibi duxit septem, ex quibus nullos suscepit liberos. Huius tempore religio Christiana ex Moravia & Boëmia etiam in Poloniam cepit inferri, & multi passim Christiani facti, felicitatem Principi pollice-

Polonia fidem Christianam recipit.

Archiepiscopatus & Episcopatus Poloniæ.

Anno Do. 967.

bantur, eam si religionem amplecteretur. Acquieuit eorum monitis Miecislavus; priores vxores dimittit; Baptismo ritu Christianorum initiatur; & Dambrovvcam, Boleslai primi Boëmorum ducis filiam, virginem Christianam, nouo matrimonio sibi iunxit, anno reparatæ salutis 965. Mox se totum ad propagandam per omnem Principatum suum religionem Christianam, hortante & adiuuante vxore, conuertit. Basilicas ædificauit, ornauit & donauit plurimas. Principatum in duos Archiepiscopatus, Gnesnensem, & Cracouiensem distribuit, quibus alios septem Episcopos subiecit; Posnaniensem, Smorogouiensem, nunc Vratislouiensem, Crusuicensem, nunc Vladislouiensem, Plocensem, Culmensensem, Lubuscensem, & Camenensem. Horum singulis decimas omnium frugum perpetuò donauit. Decorum simulachra ubiq; in oppidis & pagis confringi, comburiq; & prisce superstitionis ritus aboleri iussit, septima die Martij ad eam rem publicè peragendam constituta. Tandem nascitur Principi filius, cui Boleslai aui paterni nomen

ni nomen imponitur. Cum Vulodemiro Rufforum Duce bellum necessarium, euentu tamen non satis prospero gessit, Pręmissia, Cerueno, alijsq; arcibus & oppidis nonnullis amissis. Expeditionem quoque in Boēmiam vnā cum filio Boleslao fecit, idq; in gratiā filij Boleslai Pij, adhuc pupilli, cuius imperium Proceres contemnebant: quod bellum, Praga expugnata, magna celeritate ab eo confectum est. Vt augustiorem posteris Principatum relinqueret, à Benedicto VII. Pontif. Rom. regium diadema sibi mitti, Regemq; Poloniae se & posteros suos constitui petijt: sed non impetrauit; eò quod Poloni minus castè religionem colere dicerentur. Instituit Princeps hic, vt sub officio Missæ, cū Euangelium prælegitur, singuli gladios mediotenus fringerent; quo testarentur, se pro defensione Euangelij ad mortem decerere paratos esse. Tandem multis Christianitatis in Polonia monumentis relictis, postquam triginta quinque ferè annis regnasset, suauiter in Christo obdormiuit.

BOLESLAVS I. REX
cognomento *Chrabri.*

N. 15.

Ic patri summa omnium Polonorum voluntate successit, circa annum post partum Virginis millesimum. Princeps ingenij prompti, perspicacis, & ad omnia cum decoro & dignitate sese accommodantis. Modestus, comis, & cum grauitate suauis: liberalis, & in dictis, factisq; temperans. Statura corporis mediocri, oris & corporis totius habitu eleganti, & ad modestiam composito; capillo denso, crispo, nigroque: victu, cultuque corporis neq; neglecto, neq; nimis exquisito. Polonorum nomen regia dignitate, ex-

Virtutes & statura corporis.

C

terno-

Anno Do-
mini 1002.

ternorum Principum necessitudinibus, & clarissimis rebus gestis vehementer illustravit: vnde & CHROBY, hoc est, acris, aut strenuus à Russis primùm appellatus est: quæ vocula postea in CHRABRI degeneravit. Ab Ottonè Ruffo, III. eius nominis Imperatore Romano, reliquias noui Martyris Adalberti, Pragensis primò Episcopi, deinde Gnesnensis Archiepiscopi, nuper à Prussis occisi, visitante (quem Boleslaus regali magnificètia acceperat) imposito diademate Rex appellatus, socius & amicus Romani Imperij, ab omni tributo, iurisdictioneq; Imperatorum immunis declaratus est: quem honorem ipsi, & posteris eius in Polonia regnaturis, perpetuum Caesar esse voluit. Bella cum externis gessit varia. Boëmos Poloniam deuastantes, & Morauos debellauit, regnoque Poloniæ fecit tributarios. Inde ad Russicum bellum profectus, & Iaromirum cum Russis tribus prælijs superauit: Kiouia deditioe accepit, & rebellionem meditantem spoliavit. Post annos quatuor, vt oram illam, quam Saxones partim armis, partim proditioe Tugumiri Ducis Polonorum Principibus ademerat, recuperaret, Saxonibus bellum intulit: qua in expeditione Parthenopolim, Misnam, Hildisheimium, & Megalopolim incendio deleuit. Vinedas, seu Slauos Polonici nominis in fidem recepit, atque omnem regionem ad Albim & Salam fluuios, Cimbricamque Chersonesum in suam potestatem magna celeritate redegit: incolas sacramento in sua & successorum suorum Regum Poloniæ verba iurare compulit; & ad fidem Christianam suscipiendam adegit. Non multo post tempore expeditionem in Prussos suscepit, indignam S. Adalberti necem vlturus, eosq; suo etiam imperio adiecturus; qui cum pacem peterent, annumq; tributum promitterent, & Catholicam religionem amplecterentur, gratiam impetrârunt. Cùm denique Russos Duce Iaroslao iterum rebellantes nouo prælio superasset, sibi que tributarios fecisset, anno regni 18. deinceps à bellis quieuit, tribus columnis ferreis in Boristhene, tribus in Sala, & vna in Ossa fluminibus, tanquam Regni Poloniæ limitibus, ad modum Herculis, cõstitutis. Reliquam ætatem in propaganda, ornandaq; religione Christiana; in formanda Republ. & disciplina militari; in arcibus & oppidis condendis, muniendisq; in templis denique & monasterijs edificandis, atque dotandis transegit. Tandem anno regni sui 25. ætatis verò 8. qui fuit annus Christi millesimus vigesimus quintus, summo omnium dolore

atque mœrore moritur, atq; Posnaniæ sepelitur: *cuius vitam*

*& res gestas latissimè describit Cromerus. paulo
post initium libri tertij.*

MIE-

MIECISLAVS II.

N. 16.

MIECISLAVS, Foleslai filius vnicus, annos natus triginta quinque, cum destinatum sibi iam pridem regnum inisset, vna cum vxore sua Rixa, Comitis Palatini Rheni filia, ab Archiepiscopo Gnesnensi, ipso Pentecostes die coronatur. Mox expeditionem in Russos, qui audita morte Boleslai, Iaroslao & Mescislao ducibus rebellarent, suscepit, & feliciter absoluit. Post bellum hoc torpori & ignauiæ se dedit, ijs indulgens voluptatibus, quæ tactu & gustu percipiuntur. Aliarum etiam præter vxorem mulierum contubernio vsus esse dicitur. Vxori tamen mulieri auaræ & importunæ ita fuit obnoxius, vt eius maximè nutu & arbitrio regnum administraret. Quæ Regis ignauiæ externas nationes à patre subactas ad defectionem inuitauit. Boëmi, Prædislai, V. delrici Principis filij ferocitate freti, Polonis tributum negarunt, eorum præsidia vndique deturbarunt, & interfecerunt. Morauiam, quæ tunc in Polonorum erat potestate, inuaserunt, suisq; ditionibus adiecerunt. Contra quos Miecislavus clamoribus populi, & conuicijs impulsus, exercitum duxit: sed ne oppidum quidem vllum recuperavit. Boëmorum exemplum secuti Saxones & Vindæ, ipsi quoque defecere, & partim novos ipsi sibi dominatus constituerunt, partim Romani Imperij se socios & vectigales fecerunt. Ex hac defectione Respubl. Lubecensis, Holsatij, Megapolenses, Aldenburgici, Rugij, Pomerani, alijque eius oræ Duces & Comites originem habuerunt. Nec vnquam ea loca, quæ tunc sese abalienarunt, in ditionem Polonorum

Miecislavus
vxorius &
ignauus.

reuerunt, præter Pomeranos maritimos cis Oderam: quos Mieciflaus opera Andreae, Belaë, & Leuenta Ladiflai Calui Vngari filiorum, debellatos, in suam iterum potestatem redegit. Tandem Mieciflaus amentia correptus, postquam annis fere nouem regnasset, quadraginta verò & quatuor vixisset, moritur, & Pofnaniaë sepelitur, anno Christi 1034. homo tardus, & stupidus; leuitate iuuenili, iuuenumque & vxoris consilio pleraque administrans, atque ideo ab hostibus simul & socijs contemptus.

CAZIMIRVS. I.

N 17.

Azimirum propter ætatem adhuc in idoneum ad regni gubernacula iudicabant Poloni, cum pater eius moreretur: quare penes Rixam, eius matrem, regia potestas, donec adoleuisset filius, relinquebatur. sed ea, ut erat auara, exactioibus non ferendis subditos premebat, neglectisque Polonis, Germanos suos ad dignitates & magistratus euehebat: nec à Polonis sapius monita, sua consilia mutauit. Tandem videns Polonos ad seditionem inclinare, compilato fisco regio, & vtraque, tam Regis, quam Reginae corona secum ablata, clam aufugit. Eam postea secutus est filius Cazimirus: qui à matre Lutetiam Parisiorum missus est, ut ingenium honestis disciplinis excoleret. Qui visa obiter Italia, Cluniaci, in Benedictinorum monachorum solitudine se dedit, monasticam vitam professus. Interea Polonia quasi lymphaticis furoribus exagitatur, omnia cædibus mutuis miscebantur, omnia latrocinijis erant infesta. Mosoui, Russi, Boëmi, Germani & Pomerani validis exercitibus Poloniam inuaserunt, omnia ferro & flamma quam longissime populati. Silesiam omnem, & quæ cuique genti erant viciniora, regno Polo.

Cazimirus
fit monachus.

Poloniæ detraxerunt. His tam sæuis tempestatibus toto penè sexennio iactati & fatigati Poloni, ad saniora consilia tandem animum adiiciunt, comitijsq̃ Gnesnæ institutis, post varias consultationes Cazimirum querendum & reuocandum decreuerunt. Oratores mittuntur ad Rixam matrem, à qua contumeliosè reijciuntur. Inde Cluniacum profecti Cazimirum iam professum, & Diaconum factum inueniunt: exponunt ei miserimum patriæ statum, petunt vt labanti regno manum admoueat. Ille collachrymans, & patriæ misertus, datam semel Deo, atque ijs, quorum potestati se vltro subiecisset, fidem ait fallere non posse. Legati omnia tentantes Abbatem aduent; ab eo ad Summum Pontif. Benedictum IX. reijciuntur; à quo tandem dispensationem impetrârunt, pœnitentia pro expulsionem Regis accepta, vt vnaquæque persona quotannis obulum vnum Romano Pontifici soluat: singuli viri crines supra aures tōderent, & vt præcipuis festis diebus linteo albo pro cingulo vterentur. Voti compotes facti, Cazimirum in Poloniam secum abduxerunt, vbi magnis populi acclamationibus acceptus est. Coronatus mox ad sananda Reip. vulnera animum adiecit; omnium iniuriarum obliuionem edicit; fœdus & affinitatem cum Russis inicit; eorum Principis Iaroslai sorore Maria, quam Græcorum scisma abdicantem, Ecclesiæque Catholicæ reconciliatam Dabrogneuam appellauit, vxore accepta: ex qua deinde liberos masculos quatuor, femellam vnam excitauit. Maslaum, Masouiorum Tyrannum deuictum, & Prussorum, Iazuingorum, atque Slonensium copijs denuò munitum, secundò vicit, funditus fudit, & desperatis rebus ad laqueum adegit: quo tempore Masouia tota potitus est. Prussi pacem petentes, Polonis tributarij facti, & Boëmi, quæ à Polonis receperant, beneficio Henrici Imperatoris restituerunt. Cluniacum magnificentissimam legationem cum muneribus misit. Monachos aliquot inde euocat, quibus monasterium in Tynie regalis immunitatibus & bonis edificauit. Henrico Imp. contra Vngaros, Petri Regis necem vlciscenti, auxilia misit, sedemque Episcopalem, quæ Smogorouia primùm, deinde Bicinæ fuerat, Vuratislauiam transtulit. Tandem cum annis 18. summa cum laude regnasset, moritur, & Posnaniæ magno omnium mœrore sepelitur. Fuit

Quibus conditionibus Poloni regē ex monacho recipiunt.

Anno Domini 1058.

autem procera statura, forma liberali, capillo denso, promissa barba, literis mediocriter eruditus: in pupillos & viduas clemens, & beneficus; in Ecclesiasticos propensus; erga omnes comis, lenis & benignus: & in omnibus rebus agendis Dei timorem ob oculos habere solitus.

BOLES-

Stans

BOLESLAVS II.

cognomine, Audax

N 18.

BOLESLAO, filiorum Cazimiri natu maximo, post patrem, omnium voluntate regnum & diadema defertur; adolescentulo singulari industria, liberalitate, animi magnitudine, laudis atque gloriae studio praedito, ad res maximas gerendas facto, regnoque dignissimo. Jaromirum Prædislai Boëmiae Principis filium à Spitigneo primò, deinde à Vratislao fratribus ab hæreditate paterna pulsus, & ad Polonos fugientem, partim vi, Boëmis victis, partim metu maioris belli iisdem perterritis, fratri reconciliauit. Prussos Pomeraniã vastantes repressit: Belam Vngarorum Regis Andreae fratrem, fuis, fugatisque; Vngaris, Boëmis & Germanis, capto Vratislao Boëmorum Principe, caesoque; Andrea Vngarorum Rege, in regnum restituit. Inde ad bellum Russicum in gratiam Izaelai Kiouie Principatu eieci, se parat: potitusque Kiouia atque Polosco, aliquamdiu in ista regione moratus est; amœnitate loci, delitijs vrbis, mulierumque Kiouiensium venustate, teneritudine, & lepore incredibili captus. Inde in Præmisliensem agrum exercitum ducit; minora oppida in fidem recipit; Præmisliam ipsam magno impetu oppugnatam tandem expugnat; arcem corona cingit, atque post longam obsidionem, appropinquante bruma, deditione capit. Belę Vngarorum Regis filios à Solomone patruele suo regno iterum eieci, venientes ad se benignè recepit, & cum exercitu in Vngariam reduxit: Solomonemque ad pacem petendam compulsi. Interea Izaelus iterum Kiouia pellitur; vtei opem ferat Boleslaus iterum in Russiam mouet;

Voly-

Volyniam in potestatem suam, vnà cum Lusco arce munitissima redegit. I-
 gorum Ducem Izaflai fratrem in gratiam recepit, Vusseuolodū cum valido
 exercitu prelio non incruento prostravit; Kiouiamque primò vi frustra op-
 pugnatam, fame domuit, atque ad deditiōnem compulit, totamq; Russiam
 fecit Polonis vectigalem. Post tot, tantasq; victorias tandem ipse Rex à pro-
 prijs illecebris victus, libidini, omniq; vitiorum generi se tradidit. Quam ob
 rem à D. Stanislao Cracouiensium Episcopo benignè primò, & acerbius po-
 stea, cū increpatus esset, Episcopo calumniam intentauit; quam ille re-
 suscitato à mortuis Petrico viro quodam nobili diluit, depulitque, & Re-
 gem in flagitijs suis perseuerantem, anathemate percussit. Rex verò ea re ma-
 gis exacerbatus, sacris operantem Episcopum occidit, membratimque dis-
 secari iussit. Qua Regis atrocitate motus Gregorius VII. Rom. Pontifex, toti
 Poloniae sacris interdixit; Regem diris deuouit, regnumque ipsi abrogauit;
 Nobiles quoque in eum conspirarunt. Conscientiae tandem terroribus diu
 exagitatus, cum filio Miescone fugit, ignotusque in peregrina terra diem
 clausit extremum. Vbi verò vel obiit, vel sepultus est, Poloni adhuc igno-
 rant, nisi quod in Ossia, Carinthiae monasterio, breui monumentum cum
 eius nominis inscriptione inuentum est. Regnauit annos ferè 22. Rex
 foelicissimus, nisi res secundae fecissent eum insolentio-

rem. *Vitam illius copiosissime describit Cro-
 merus libro quarto.*

Anno 1079
 8. die Maij.

Exacto

WLADISLAUS HERMAN-
NVS PRINCEPS.

N. 19.

Xacto Rege Boleslao Russi igni ferroque Polono-
rum agros depopulabatur: quare Poloni ad VVla-
dislaum Hermannum, Boleslai fratrem regnum
deferunt; qui Principatum quidem suscepit, Regem
verò se appellari passus non est: Principis tantum
& hæredis Polonici nomen sibi sumpsit. Vir pru-
dens & virtute præditus, ad quietem autem & otium,
quàm ad bellum propensior, humanitatisq; & re-
ligionis amãtior, quàm gloriæ. Impetravit à Pont.
Rom. vt interdictum tolleretur, regnumq; pacavit, & latrocinijs purgavit.
Vuratislai Boëmorum Principis filiam Iuditham vxorem du xit, ex qua ini-
tio sterili Boleslaum Chrioustum precibus S. Aegidij, ad cuius monumen-
tum legatos cum muneribus miserat, suscitauit. Mortua Iuditha, Sophiam
Henrici III. Imperatoris sororem sibi matrimonio iunxit: quæ tres filias ei
diuersis temporibus enixa est. Sub hoc Principe Russi iterum sese in liberta-
tem asseruere: defecere quoq; Prussi & Pomerani, quorum audaciam duobus
prælijs foeliciter oppressit, quartaque demum expeditione vtramq; gentem
ad deditionem adexit. Boëmos duce Prædislao, qui regium nomen & ius in
Poloniæ Principatum sibi vendicabat, Polonorum fines deuastantes opera
Secechi Palatini Cracouiensis fudit, fugauitque; & è Morauia incredibilem
prædam abegit. Inde Secechum iterum in Pomeraniam misit, vt Medireciã
arcem munitissimam expugnaret, regnoque Poloniæ restitueret: quod & fa-
ctum est, industria atque fortitudine potius Boleslai Regis filij, duodecim
anno-

Boëmorum
Princeps
fit Rex An
no 1094.

annorum pueri, quàm Secechi. Hanc Principis fortunam tandem Secechi crudelitas contaminauit. à quo multi nobiles bonis exuti, & exulare iussi, ope Boëmorū, duce Sbigneo VVladislai Principis filio notho, ex monasterio extracto, Poloniam nouis motibus concusserunt. qui tamē à Principe iuxta Goplum lacum bello victi sunt, capto, & postea rursum in gratiam à patre accepto Sbigneo. Pomerani paulò post iterum Santocū adorti, repelluntur; & Boëmi pacatis rebus Polonicis, Bardo euerfo, eiusq; loco Camenecia extructa, in patriā reuerfi sunt. Oritur indē nouus tumultus in Polonia, Boleslao & Sbigneo fratribus Secechum bello persequentibus, qui tandem exilio Secechi, sopitus est. Cū autem VVladislaus annos viginti regnasset, vixissetq; ferè quinquaginta nouem, morbo & angore animi confectus obiit: cuius vitam & res gestas refert Cromerus libro historiarum suarum quinto.

Anno 1102.
prid. Non.
Iunij.

BOLESLAVS III, cognomen
KAZIWSTI

N. 20.

BOLESLAVS CHRIVOVSTVS, ab ore paululum retorto sic dictus, viuentē adhuc patre multis victorijs clarus, post mortem patris Poloniæ præfuit: Princeps subditis omnibus gratissimus. Vxorem duxit Sbislauam, Stolci Michaëlis Kiouensium Principis filiam, sub quibus nuptijs Sbignei fratris precibus moti Eoëmi, Poloniā inuaserunt. cuius temeritatis anno sequenti, vastata Morauia, pœnas dederunt. Tribus expeditionibus cū Pomeraniam depopulatus esset, ipse venationibus sese oblectare volens, in Pomeranorum manus incidit: sed cum centum equitibus contra hostium tria millia fortissimè dimicans, incolumis euasit. quos ut vlcisceretur, Scarbimirum, misit,

Anno 1104.

D

qui

qui totam Pomeraniam, nemine resistente, vastauit. ipse Suatopelci eodem tempore, cum Boëmis suis Poloniam inuadere volentis, impetum retardauit. Sequenti anno omnem belli molem in Pomeranos conuertit. Bialogradum expugnauit, Colbergam, Camenum, Velinum, Cosselinum, & alia quædam oppida in fidem suam recepit. Ciarnicouum post aliquot mensium obsidionem in eius potestatem venit, cuius Princeps Gneuomirus Pomeranorum primus tunc fidem Christianam suscepit. Colomanno Vngariæ Regi contra Henricum V. Imperatorem auxilia misit; ipse Boëmiam inuadens, onustus spolijs domum reuersus est. Paulo post Henricus Imperator persuasus à Sbigneo exule, copiosum exercitum in Poloniam ducit; Lubum oppidum & arcem, cum alijs quibusdam intercipit; Bythomiam frustra tentat; Glogouiam diu obsidet; in qua obsidione Suatopelcus Boëmiæ Princeps dolo interficitur, cuius mors in causa fuit, cur Boëmi dimissionem petierint, & impetrarint, magno Polonorum commodo. Inde Boleslao à castris hostium comeatum prohibente, Cæsar Glogouiam deserit, & Vvratislauiam obsidione premit, insequente illum Boleslao, qui instructa acie cum Cæsare de summa rei dimicans, eius exercitum in campo canino strauit, & dissipauit. sed non diu post pacem cum eodem Cæsare inijt; eius sororem Adleidã vxorem accipiens; Christinamque Cæsaris filiam filio suo VVladislao despondens. Deinde in Pomeranos & Prussos in Masouiam excurrentes duxit, 27000. hostium vna in pugna trucidauit, 2000. captiuos abduxit, Naclum arcem cum alijs sex oppidis hostibus ademit. Sobeslaum VVladislai Boëmorum Principem fratrem in partem hæreditatis reduxit; quo iterum fugiente ob cædem Vasconis Consiliarij VVladislai, nouam Boleslaus in Boëmiam expeditionem suscepit, quam paulo post pax inter vtrumque fratrem, auctore Polono, secuta est. Mox Prussos iterum bello adortus, maxima eos clade affecit, quos vnã cum Pomeranis duobus annis sequentibus expeditione gemina ad extremum perdomuit; tota Pomerania in eius potestatem veniente, & Christianam fidem, quam bis abiecerant, tertio recipiente, & vsque huc, licet non absque hærescos labe, retinente. Iaroslau exulem vt reduceret, Russicum bellum suscepit: sed occiso Iaroslao à Kiouienfibus, re infecta domum reuersus est. Mox naualem expeditionem in Daniam suscepit, pœnas de Abelo parricida sumpturus: quam breui atque felici euentu perfecit. Rege absente Volodor Kiouixæ Princeps Poloniam infestauit; sed à Boleslao reuerso iusto prælio victus, Haliciam contendit. His peractis Rex aliquamdiu à bellis quieuit. A Sbigneo fratre notho plurimas iniurias multis annis acceperat, qui sapius nunc aperto Marte, nunc clam vitæ Regis infidiabatur, frequenter à fratre in gratiam receptus, noua bella excitabat: quare tandem rege conuiuente interfectus est. Cuius facinoris Boleslaum sic postea pœnituit, vt præter quotidiana ieiunia & eleemosynas incredibiles, varias etiam peregrinationes ad sepulchrum D. Aegidij in Galliam, D. Stephani in Vngariam, D. Adalberti Gnesnam instituerit, nudisque pedibus maiori ex parte peregerit. Stephani Vngariæ Regis filios, nepotes suos, dum bis in regnum à Bela cæco occupatum reducere voluit, bis à Boëmis Poloniam vastantibus reuocatur, quos tandem insigni clade vltus est. Interea Russos Iaropelcus ad defectionem sollicitauit: sed à Polono quodam dolo captus, nouo Polonis sacramento obstrictus dimittitur: qui dolum dolo volens vicisci, Halicienses subornauit, Boleslaum orarent, eiectum vt Principem suum Iaroslau reduceret: quod dum ille non grauatur facit, paruis comitatus copijs, vt qui nil hostile metuebat, à numeroso exercitu Russorum, ductore Iaropelco, cingitur: cui etsi impar esset Rex, turpe tamē existimans fugiendo victo-

Pomera-
nia fidem
recipit.

victoriam hosti vltro concedere, fortiter pugnauit, vicissetque, nisi à suis desertus, Princeps quadragesies septies in sua vita victor, nunc fugere debuisset: quæ ignominia sic animum eius lancinavit, vt paulo post mœrore animi extinctus sit, cum regnasset post patrem annos 36. vixisset 53. anno reparatæ salutis humanæ 1139. *In eius vita describenda copiosus est Cromerus libro quinto.*

VVLADISLAVS II°.N. 2°

Oleslaus Criuoustus moriens regnum Poloniae in ^{Diuisio re-} quatuor partes distribuerat, & singulis filijs singulas ^{gni.} partes attribuerat. Displicuit ea res Polonis: timebant enim, quod postea euenit, discerptis viribus atque studijs quorumuis iniurijs se fore obnoxios. Flagitantibus tamen fratribus tandem in conuentu Cracouiensi Boleslai constitutio approbatur, vt iuuenes certis ac definitis à patre finibus dominarentur. Principatus verò & summa belli pacisque auctoritas penes VVLADISLAVM natu maximum esset. Erat iam annus à Christo nato 1140. cum VVLADISLAUS sextum ac trigesimum annum agens, Principatum inijt. Sobeslaus Boemorum Dux cum intellexisset mortem Boleslai, immemor foederis & iuramenti, cum valido exercitu Silesiam ^{Boemi Sile-} longè lateque depopulatus est: & vt omnem eam oram suo imperio subiugaret, ^{fiam inua-} animum adiecit, sed hæc molientem febris ardentissima corripit, & paulo post extinguit.

D 2

Erat

Malū mu-
lieris con-
siliū.

Erat VVladislao vxor Christina, Henrici Imperatoris filia, mulier ambi-
tiosa, quæ præterquam quòd Polonos porcorum loco habebat, Germanos
suos ad summas dignitates eueheret, maritum etiam in fratres concitauit,
queritando, fremendo, lachrymando, & obiurgando, viro vt fratres Duca-
tibus suis exueret, totumque imperium in se transferret, persuasit. Conuo-
cat VVladislao Procere regni, ostenditque perniciosum esse multorum
imperium: vnus esse tutissimum: petitque iubeant vt penes vnum se, quem
primogeniti prærogatiua ceteris fratribus prætulisset, verè esset regnum.
Quod consiliū cū Senatus detestaretur, fratribus bellum VVladislao,
Russorum copijs fretus, intulit. Henricum Sandomiria, & Boleslaum Plo-
sco, omni que Masouia propulit. Restabat Miecislao, ad quem fratres cæte-
ri confugerant. Posnaniam, quæ ipsi portas clauserat, cū primo impetu
capere non posset, VVladislao obsidione cinxit: quæ dum protrahitur, & in
obsidentium castris exigua esset militaris disciplina, à tergo fratres exules,
& à fronte obsessi in exercitum ex inopinato irruunt, & VVladislao ca-
stris exuunt; nec destitère, priusquam eum toto regno pellerent, postquam
non toto septennio summæ rei præfuisset.

VVladif-
lao fratri-
bus bellum
infert.

VVladif-
lao regno
eiecit.

Cæsar Vu-
ladislao
fert opem.

Exul per Silesiam in Germaniam contendit, Conradi III. Cæsaris opem
imploraturus. Sed vt Cæsar cum validis Germanorum, Boëmorum & Mo-
rauorum copijs Poloniae fines attigisset, VVladislao vt per vim restitue-
ret, Boleslaos, tunc summus Poloniae Princeps, ei obuiam proficiscitur, Cæ-
saris animum mitigat, eumque vt exercitum reducat permouet. Donat Cæ-
sar VVladislao quasdam vtendas fruendas possessiones, & equites attribuit,
quibus Poloniam infestaret: sed breui à Polonis vincitur, & profligatur. Mo-
ritur interea Conradus; succedit ei Fredericus Barbarossa. Is magnis & mul-
tis precibus VVladislao permotus, eius causam suscipit, exercitum in Pol-
nos ducit: sed turbata Italia, dum Cæsar abitum parat, res Boemo interce-
dente componitur: VVladislao Silesiæ dominatus permittitur, ceteris absti-
neret. Sed dum reditum in patriam parat, postquam annis tredecim exulaf-
set, Aldenburgi in Holsatia moritur, & sepelitur, tres filios, Boleslaum,
Miecislao, & Conradum, cui Lafconogo propter gracilitatem
crurum cognomen fuit, post se relinquens. *Latius hæc*

VVladif-
lao mori-
tur.

*omnia Cromerus libro historiarum Polonica-
rum sexto.*

BOLESLAVS CRISPVS, à capillis contortis sic dictus, VVladislao fratri natu proximus erat. Exacto igitur VVladislao cum vxore & liberis concordia fratrum iuxta ac Procerum, nobilitatisq; sententia Principatus Poloniæ, & summa rerum ad hûc Boleslaum defertur. Moderatè clementerque regnavit, & fratres magna benevolentia, charitate & liberalitate complexus, maiorem in modum sibi deuinxit. In initio Principatus legationem Conradi Cæsaris benignè accepit, & ad eam prudenter respondens, propositum Cæsaris de restituendo VVladislao non nihil mutauit. Izaclai Kiouiensium Principis exulis gratia bellum Russis mouit; sed propter ignauiam Izaclai nulla re memorabili gesta exercitum in Poloniam reduxit. Conrado Cæsari cum exercitu VVladislauum reducere volenti occurrit, & vt in Germaniam redeat, persuadet. Inde Fredericum Barbarossam idem molientem placat, & permissa VVladislao Silesia, cum eo pacem iniit.

Bellū Ruffi-
cum.

Mortuo VVladislao, petente id Frederico Cæsare, filijs eius Silesiam reddidit, & singulis certos Principatus attribuit. Tandem anno Domini 1164. Boleslaus cum fratribus, triplici exercitu instructus, Prussis, qui iam inde à morte Boleslai Criuousti à fide Principum Poloniæ, & à Religione Christiana descuerant, bellum fecit: eosque ad petendam pacem, & Religionem recipiendam coëgit. Sed vixdum circumacto anno ad pristinam impietatem apertè relabuntur. Legatos cum muneribus ad Boleslaum mittunt, se

Bellū Pruf-
sicum.

Prufforum
perfidia.

D 3

in fide

in fide Polonorum manere promittunt, multitudinem patrias & auitas religiones abijcere nec velle, nec posse profitentur. Placatur Boleslai animus citius, quàm Christiano Principi par erat. Prussi videntes prima ausa sibi impunè cessisse, confestim omnem obedientiam & fidem Polonis promissam abijciunt, & omnem hostilitatem in eos exercent. Eius rei indignitate permotus Boleslaus, anno post natum Christum 1167. magna vi & apparatu in Prussos expeditionem fecit. Sed profugarum quorundam nobilium (qui apud Polonos in ea erant existimatione, vt illorum potissimum consilijs in hac expeditione vteretur Boleslaus) perfidia, exercitus ad siluestria quædam, palustria, & vlginosa loca spe prædæ perductus, ab hostibus in insidijs collocatis, circumdatus, & cæsus est: dum tanquam muscæ in pice hærentes, nec vterius progredi, nec retrogredi potuerint. Hic Henricus Dux, frater Boleslai inter primos pugnans, fortiter occubuit. Ibi omne Polonorum penè robur afflictum atq; debilitatum est.

Cæduntur
Poloni.

Vladislai
filij Patruo
bellum pa
rauit.

Cazimiri
in fratrem
pictas.

Anno 1173.

Henricus hic Sendomiriensis Dux erat: eius igitur Ducatum de Senatus consensu Cazimirus frater minimus obtinuit. Quod cum Vladislai filij Principes Silesiæ ægerrimè ferrent, à quibusdam factiosis impulsì, Boleslao bellum parabāt. Sed Boleslaus eos ad se vocatos, placauit. Erant & in Cracouensi ditione homines seditiosi, qui res nouare cupientes, summum Principatum ad Cazimirum deferre studebant: sed gliscens hoc ciuile dissidium grauitate & constantia Cazimiri, hoc refutantis, sopitum est. Aliquot deinde annis, quibus vixit Boleslaus, quietæ fuerunt res in Polonia, neque memoratu quicquam dignum actum est. Moritur postea Boleslaus, & Cracouiæ sepelitur, cum Principatum Poloniæ annos 27. tenuisset; atque 46. vixisset, relicto vnico filio Lesco, cui postea Albi cognomen inditum est. *Qui huius Boleslai vitam copiosius descriptam videre cupit, legat Cromeri librum sextum.*

MIE.

MIECISLAVS puer, SENIS nomen ob gravitatem morum adeptus, post Boleslaum Princeps eligitur, vt qui Cazimiro atate erat maior. Magna in eo Polonorum spes erat reposita: prouecta verò a te spes hominum fefellit. Malo enim vsus consultiore, crudeliter, auarè, & pro libidine dominari cœpit. Admonitus à Gedeone Cracouiensi Episcopo, monitorem contempsit. Paulo post astuta inductione eiusdem Episcopi ignorans se & Imperij sui rationem damnat. Qua re indignatus in maiorem Poloniam proficiscitur; vbi dum agit, Proceres Cazimirum eius fratrem, deiecto post quartum annum Miecislao, Principem creârunt. Miecislavus de exclusione sua factus certior, Boëmos, Saxones & Lotharingos (vt quidam volunt) generos frustra vt opè sibi ferant, sollicitat. Otto quoq; filius eius natu maximus, patri infensus, ei omnem Poloniam maiorem ademit, seq; in fidem Cazimiri transtulit. Idem fecêre Pomerani à Miecislao deficientes.

Miecislavus
spem Polono-
rorū fallit.

Filius à pa-
tre deficit.

Omni- bus hoc modo exutus cum vxore & liberis Ratiborię diu exulauit. tãdem ad Fredericum Imperatorem affinem suum proficiscitur, nequicquã opem eius implorãs: eò quod is & Italicis rebus distinebatur, & in Asiam expeditionem parabat. Reuersus, & omni spe destitutus, ad fratris Cazimiri misericordiam per internuncios confugit. Cazimirus fratris misertus, de Miecislao reuocando, & ad dominatum suum restituendo ad Senatum re- fert.

Cazimirus
fauet fratri

fert. Reijcitur eius postulatio. Indulget tamen & fauet Cazimirus Miecislao; & vt Pomeraniam recipiat, conuiuet. Gnesnam quoq; intercipit, & complures alias munitiones partim vi, partim deditone recipit, non aduersante Cazimiro. Paulo post Otto filius impetrata venia, se, suaq; omnia patris potestati permittit. Inde Lescum Boleslai fratris filium in suas partes pertrahit, impetratque vt ab eo haeres ac Dominus Masouia ac Cuiavia scribatur. Ceterum indignè hoc ferens Cazimirus, instat apud Lescum, vt testamentum rescindatur.

Miecislau
iterū Prin-
ceps.

Cazimirus ob restitutum in Haliciensem Principatum VVolodomerum, multum odij apud Polonos sibi contraxerat, quare absentem Principatu mouerunt, & Miecislauum restituerunt. Sed mox à Cazimiro pulsus, & iterum in gratiam receptus est.

Defuncto Cazimiro, Lescus Albus, eius filius, Princeps renunciatur. Indignè ferens Miecislauus puerum sibi præferri, VVladislai fratris filios, Silesia Principes ad bellum incitat, & communibus viribus in Poloniam minorem irruunt. Fit atrox pugna; Miecislauus primò vincitur & vulneratur: sed superuenientibus Silesijs vincit: ita tamen vt neutra pars victoriam sequi auderet: sed vtrinque victi & victores in sua reuersi diu quiescere. Cum vi & armis se nihil posse animaduertit Miecislauus, ad dolos se conuertit: magnis pollicitationibus Helena, matris Lesci, animum expugnauit, & Principatum denuò adeptus est. Cum autem de promissis admoneretur, se ijs, quod contra gentium iura essent (vt qui proprios filios habebat) non teneri affirmabat. Promiserat enim se Helena filios in filiorum suorum locum adoptaturum, certosque sibi successores in Principatu ipsos designaturum. Conqueritur Helena iurandi religionem violari: crescit Polonorum in Miecislauum odium, iterum Principatu deturbatur.

Miecislau
tertiò Prin-
ceps.

Pulsus ad priores dolos redit; iterum promissis Helenam decipit. Resistit insanæ mulieris consilio Nicolaus Palatinus Cracouiensis: sed cum se apud illam nihil posse videt, ad Miecislauum proficiscitur, cum eo in gratiam redit; Miecislao Cracouiensem omnem regionem tradit. qui breui Vislicienſe territorium, & tria castella de Sendomiriensi territorio, præter Cuiaviam nuper occupatam, Helena filijs ademit, & iam de redintegratione vniuersi Principatus & regni Polonici cogitans, moritur, septuagesimum tertium an-

Miecislau
quartò
Princeps.

Anno 1202.

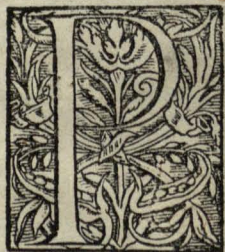
num agens, Cracouiaq; sepultus est; filios reliquit duos, Ottonem, qui non multò post patrem secutus est, & VVladislauum Sputatorem, cui & Lasconogi cognomen erat. *Omnia hæc*

latius Cromerus libro sexto & septimo.

Pulso

CASIMIRVS, II°, IVS
TVS cognominatus . N. 24°

Ulso Miecislao proceres CAZIMIRVM Criuousti filiorum minimum inuitum & reluctantem ad principatum capessendum adegerunt . Initio principatus sui vetigalia illa & labores, ceteraque onera, quibus instituendis Miecislauus Polonos offenderat, sustulit: iudicia correxit, magistratum licentiam coarcuit, calumniatores vel exilio multauit, vel iniusta fronte notauit: Nobilium in absumendis Ecclesiasticorum bonis consuetudinem ab-

Eius studium in reformata Rep.

oleuit, synodoque Lenciciensi hanc abolitionem confirmauit . Brestensem, Drohicinensem, Vuladimirensem & Premisliensem oram omnem, quæ non parua pars Russiæ est, in potestatem suam redegit. Inde vt Miecislauum Ducem Haliciensem, quasi nothum à fratribus pulsum, restitueret, ad Haliciam cum hostibus concurrat, eos fundit, fugatque, & Haliciam capit. Exacerbauit ea res non parum Polonorum animos, eò quòd ad iniustum bellum pro notho contra iustos duces procul domo educerentur.

Anno 1180.

Pietate erga fratrem Miecislauum pulsum motus, inuitis proceribus auctor ei fuit, quòd biennio rursus omni dominatu suo, à Patre attributo, potiturus est: è Masouia verò & Cuiavia principatibus eundem, dolo cum Lesco Boleslai filio de his transigentem, exclusit. Interea Halicienses iterum deficiunt: Vngarorum opem inuocant, qui capto Vulodimiro per Andream Belæ Regis filium Haliciam occuparunt, & sibi hunc dominatum, non Vulodimiro, quæsuerunt . Vulodimirus postea corruptis custodibus elapsus est; sed cum Haliciam vi recuperare non posset, ad CAZIMIRI clem-

Pietas Cazimiri in fratrem.

E

tiam

Odium
amicorū
in Cazi
mirum.

tiam cœpit respicere, cuius ope Haliciam deficiente annona deditione occupavit. A Egerrimè ferebant Poloni amicum Regem pulsum, & inimicum restitutum. A Egerrimè ferebant & Vngari antiquissima fœdera esse à Polonis violata, miseruntque copias, quæ fines Poloniæ vastarent: & Cazimirus suos quoque misit, qui Vngariam diriperent: triennales tandem induciæ pactæ sunt.

Prussos
domat.

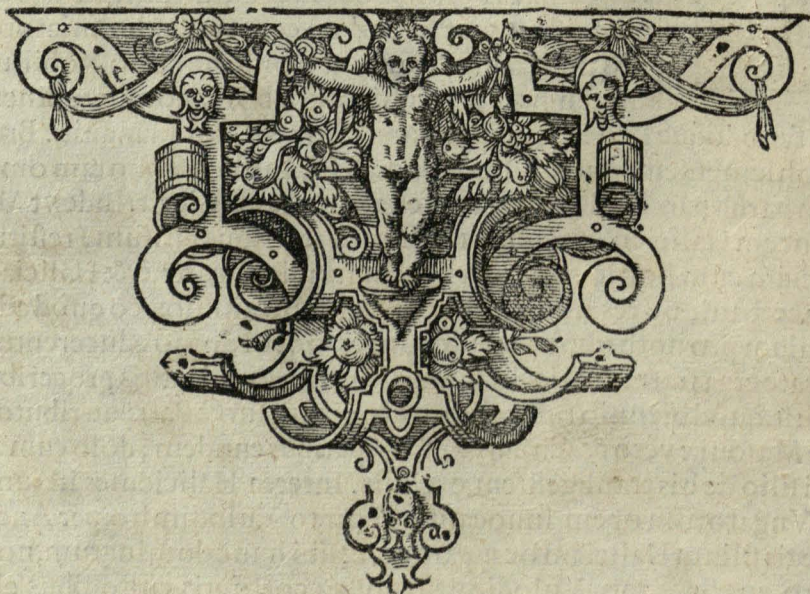
Nobilium postea quorundam conspiratione Cazimirus absens Principatu deicitur, & Miecislavus restituitur: qua re intellecta Cazimirus redijt, pulsoque Miecislavo, principatum iterum in se transtulit: ipso etiam tandem in gratiam recepto. Cum Vngaris inde pacem renouavit, & de Prussis bello inferendo cogitavit, ut cladem à Prussis sub Boleslavo Crispo acceptam, fratrisque Henrici mortem vlcisceretur. Misso hostili exercitu in Prussiam, omnia ferro flammaque latè vastavit: Prussi impares tantis viribus conditiones pacis orant, & accipiunt: imperata faciunt, tributum promittunt, ad Christianam religionem, quam abiecerant, reduci non poterunt.

Veneno
collitur
è medio.
Amorre
ligionis.

Pacatis rebus, oppidis & arcibus instaurandis, legibusque reformandis operam dedit. Tandem in quodam conuiuio cum de animæ immortalitate non ineptè disputasset, hausto poculo subito concidit: & paucis horis animam exhalavit, non sine veneni, à quadam muliercula, quam deperibat, propinati suspicione. Condidit Clepariense collegium D. Floriano Martyri sacrum, cuius reliquias à Lucio III. eius nominis Pontifice impetrauerat. Suleouiensem quoque & Copriuunicensem monasteria ædificauit, & locupletauit. Princeps prudentia, fortitudine, liberalitate & pietate tam in Deum, quàm in homines insignis. Obijt postquam regnasset annos XVII. vixisset autem LVI. anno post natum Christum M C X C III. &

Cracouiæ sepultus est. Reliquit filios duos Lescum Al-
bum & Conradum, filiam etiam vnam Adle-
idam. *Hæc omnia latius vide apud Crome-
rum libro sexto.*

Funcbri-

L Vnebribus iustis Cazimiro peractis, Principes comitia Cracouia^e instituunt, vt nouum sibi Principem eligerent. Tres hic propositi sunt, Lescus Albus, Miecislau senex, & Miecislau Oppoliensis dux, filius Vladislai Principis. Ex his Lescus Princeps creatur ope & consilio Fulconis Episcopi Cracouiensis. Et quia puer erat Lescus, penes matrem eius Helenam imperium omne, & summi Principis auctoritatem esse iubent: ea lege, ne quid illa sine consilio Episcopi & Palatini Cracouiensis, qui curatores puero & gubernatores Principatus dati sunt, faceret. Miecislau senex cum intellexisset puerum sibi in principatu electum, excanduit, & Silesiorum Principes ad arma concitat, iniuriam hanc bello vindicare conatur. Fit vtriusque apparatus maximus, concurritur ad Mosauiam fluuium, vincitur Miecislau: sed interuenientibus Silesiorum Principibus, vincit iterum: sic tamen vt neutra pars victoriam prosequi auderet. Miecislau cum viribus Principatum obtinere non posset, arte ac dolo rem tetrauit: bis inanibus promissis Helenae animum expugnat, bis Lescus principatu cedit, bis Miecislau principatum adipiscitur. Tandem mortuo Miecislao ope Nicolai Cracouiensis Palatini Vladislau Lasconogus, Miecislai filius Princeps renunciatur, eo quod Lescus Albus Principatu potius carere, quam amicum & innoxium Gouericium in exilium eicere (id quod Palatinus volebat) omnino mallet. Lasconogus & ipse principatum acceptare noluit, nisi Lescus consentiente; qui

Miecislau^o in Lescum bello parat.

Fraus Miecislai,

V Vladislau Lasconogus fit Princeps.

cùm Gouoricio saluo ad dignitatem hanc peruenire non posset, facile an-
nuit.

Lesci vi-
ctoria ad
uersus
Roma-
num.
Lescus
tertiò fit
Princeps

Interea Romanus Vuladimiriensium & Haliciensium Dux, immemor
fidei & iuramenti, Lesci ditiones hostili cum exercitu inuadit, & tandem
& eius frater Conradus duce Cristino Palatino Plocensi ad Zauichostum
eius exercitum fugant, funduntq; , qua in fuga & ipse Romanus interfectus
est. Hac de Russis victoria Lescus tantam sibi auctoritatem conciliauit, vt
summo consensu, excluso Lasconogo, Princeps iterum renunciatus sit. Nec
id Lasconogus ægrè ferebat: sed vir modestus cessit vltro. Principatum de-
nuo adeptus Lescus Colomanno Andree Vngarorum Regis filio, Halicien-
si principatu eiecto, auxiliares copias mittit: sed ijs vnà cum Vngaris à Mes-
cislao & Polouucijs cæsis, Colomannus in arce obsidetur & capitur. Hac
victoria elati Russi, adiunctis sibi Lithuanis, crebris excursionibus Polo-
niam afflixerunt: quos Lescus misso cum exercitu Sulislao Castellano Sen-
domiriensi profligauit, & quinque eorum Duces viuos in suam potestatem
redegit. Aliquamdiu post tacito quasi consensu pax fuit inter Polonos &
Russos.

De Rus-
sis iterũ
trium-
phat.

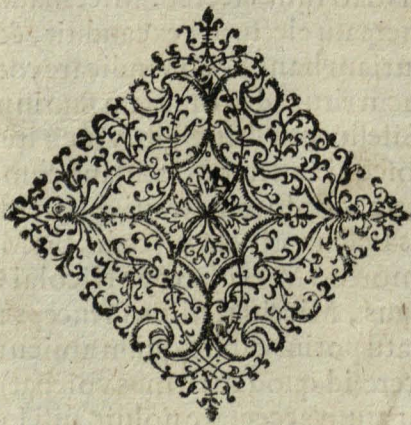
Anno
1220.
Nuptiæ
Lesci.

Nullum deinde quoad Lescus vixit bellum gessit, pace & ocio impen-
sius delectatus. In pace verò iustè, clementer & moderatè principatum ad-
ministravit. Suentopelcum Pomeraniæ præfecit, Masouiam & Cuiauiam
Conrado fratri in sortem patrimonij concessit: rogatu procerum viginti
annos natus vxorem ducit, ex qua Boleslaum, qui postea Pudicus appella-
tus est, suscepit. Prussi interea Conradi ditiones inuadunt, Culmensẽm tra-
ctum occupant, Mosouiam inuadunt, & Ploscum incendunt: quibus vt re-
sisteret, cùm par non esset Conradus, Cruce signatos & Liuonienses milites,
qui rubriensis imaginem cum cruce in pallio gerunt, euocat: sed ij vno præ-
lio vincuntur. Inde & Suentopelcus à Lescò defecit, quòd nomine & hono-
re Pomeraniæ Principis non dignaretur eum Lescus. Comitiam apud Gansa-
uam indicuntur, in quibus Lescus à Suentopelco perfido interficitur, post-
quam regnasset annos 33. propemodum: sed in his Micislauus senex duos, &
Lasconogus tres. Hoc tempore milites Teuthonici ordinis S. Mariæ, è Syria
eiecti, primùm à Conrado in Prussiam euocati, & multis dominijs

Per infi-
diaz trũ-
cidatur.
Anno
1226.

donati sunt. *Vide hæc omnia latius apud Cromerum
toto libro septimo.*

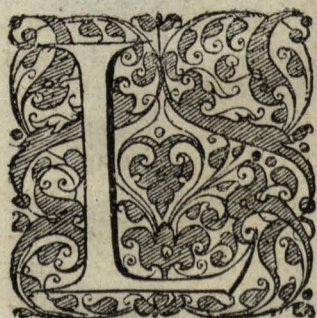
LESCO

BOLESLAVS V^{to} PVDI :
CVS

N. 26

LESCO è medio sublato Proceres Boleslaum eius filium excludi à Principatu noluerunt : sed cùm puer admodum esset, de eius tutela magna fuit controuersia, dum quidam Conradum eius patrum, alij Hëricum Barbatum puero tutorem constituendum vrgerent : Vicit ea pars quæ Henrico fauebat. Conradus collectis copijs tutelam vi inuadere conatur : resistit Henricus, bis ab eo vincitur Conradus : sed tandem ex improviso adoritur Henricum, capit eum, & in Masouia asportat. Pax postea inter cognatos Duces componitur ea lege, vt Henricus tutela Boleslai & ad ministracione Principatûs abstineret. Postquam Boleslaus iam pubertati proximus, & à Conrado patruo alienus esset, in Henricum prono studio pariter cum matre ferebatur : siue a deo sui iam iuris esse cupiebat. Quare Conradus pupillum & matrem per speciem colloqui euocatos, captiuos in Masouiam primùm, postea in Sececho uiense monasterium abducit : cuius Abbatis opera paulo post elapsi, ad Henricum fugiunt, eiusq; auxilijs adiutus Boleslaus, amissas ditaciones recuperat. Sed quia sumptus modum excedebant, Henricus permittente Boleslao summum Principatum, vnà cum ditacione Cracouiensis sibi retinuit. Conradus reintellecta cum expeditis copijs in Cracouensem oram irruit, Cracouiam obsedit : sed re infecta in Masouiam reuertitur. Pax inter Conradum & Henricum constituitur, vterq; se Principatûs gubernacione abdicaret, Boleslaus quem velle curatorem sibi sumeret. Is præterito Conrado Henricum eligit, qui multis malis legibus abrogatis, reformataq; Rep. paulo post obiit.

Lis inter
tutores
Boleslai.

Boleslaus
capitur, fugit,
& principatum
recuperat.
Anno Domini
1234.

E 3

Boleslaus

Nuptiæ
Boleslai.
Eius per
petua cō
tinentia.
Tattari
Poloniā
vastant.

Boleslaus inde cum Bela Vngarorum Rege antiquis fœderibus firmatis, eius filiam Kingam, seu Cunegandim vxorem duxit, puellam moribus & sanctimonia nobilem; qua cum in perpetua vixit, ex communi vtriusque voto, continentia: vnde & nomen Pudici sortitus est. Franciscanorum sodalitati primus monasterium Cracouiæ, matris instinctu, ædificauit. Anno deinde 1240. Tattari gens barbara innumerabili multitudine Poloniam ingressi, miserè vastarunt: quos initio quidem Vulodimirus Cracouiensium Palatinus ex improviso adorsus multos ex ijs trucidauit: sed victi collectis viribus victores paulo post, cæsis nonnullis, in fugam verterunt. Non multo post auctis maiorem in modum copijs Tattari iterum in Poloniam veniunt, omnia igni ac ferro vastantes: quibus occurrentes procères & equites Cracouienses & Sendomirienses pugnandi copiam apud Chmelicum pagum faciunt: superiores initio, sed postea omnes à Tattaris ad internecionem trucidati sunt. Eo infortunio turbatus Pudicus, cum matrè & vxore in Vngariam fugit, eoque absente tota penè Polonia in cædem & cineres redacta est. Henricus postea Pius, Barbatii filius, cum cæteris Ducibus & Crucigeris cum iisdem Tattaris manum conferens, magicis artibus ab illis superatus, & cum omni penè nobilitate occisus est: quo in prælio tantus Christianorum interfectorum numerus fuit, vt singulis singulæ aures à Tattaris præcisæ nouem ingentes saccos explerent.

Luctuo
sa Chri
stianorū
clades.
Reijci
turBoles
laus.

Reuoca
tur.

Anno
1247.

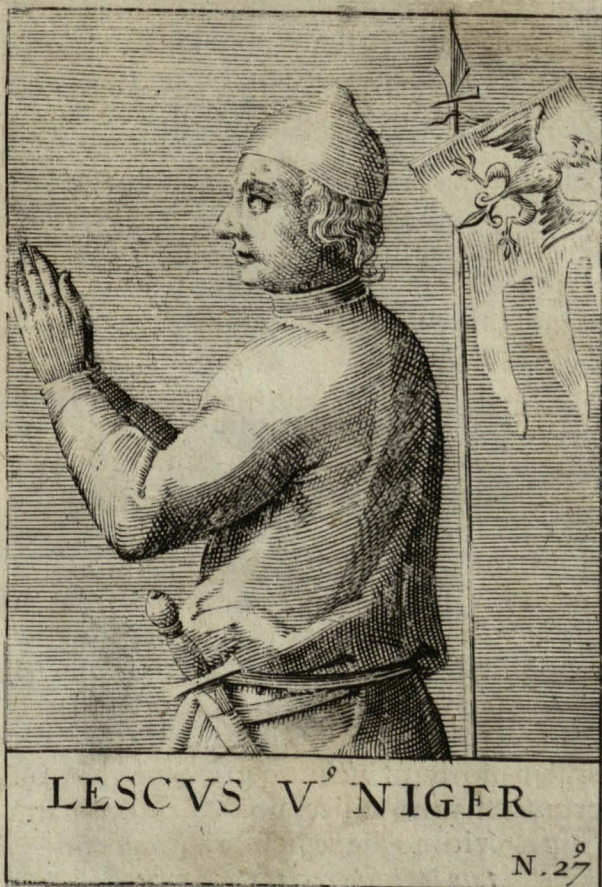
Iterum
fugit in
Vngariā.

Iterum
deBoles
lao reij
ciendo
cogitant
Poloni.
MorsBo
leslai.

Absente Boleslao Pudico proceres Boleslaum Caluum, Henrici Pij filium ad Principatum vocant. Sed Conradus id permolestè ferens, auxilio Suentopelci Caluum principatu mouet, & se armata manu Principem facit: sed paulò post asperiori suo Dominatu Cracouienses à se alienauit: qui missis nuncijs Pudicum reuocârunt, & excluso Conrado (qui magnum suorum aduersariorum numerum iam astu ceperat) Principem iterum creârunt. Hinc noua bella inter Conradum & Pudicum orta sunt, nunc victor, nunc victus Pudicus: tandem de Patruo triumphat, suaque fortiter defendit, donec Conradus moreretur: à quo tempore pacatius vixit, & ad reformandam ornandamque Remp. animum conuertit, magnam mansuetudinis & probitatis laudem etiam apud exteros consecutus. Stanislaum Martyrem in Diuorum numerum Boleslai precibus refert Pontifex, qui postea multis miraculis claruit. Inde Lithuani primò, & paulo post Tattari iterum Poloniam vastarunt, & Boleslaus denuò cum vxore in Vngariam fugere coactus est. Reuersus Iazyges populos bello aggreditur, vincit, & ad Christianam fidem coegit. Deinde Russos quoq; domuit, & insigni victoria eorum vires mirum in modum debilitauit. Opauiam postea pace cum Boëmis inuita suis iterum ditioribus adiecit.

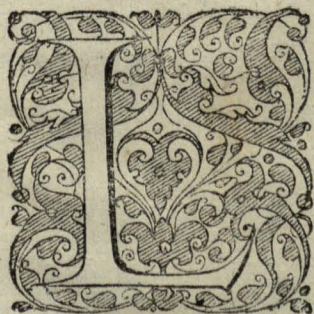
Cæterum quia nec incorruptus iudex esse ferebatur Boleslaus, & nobilitati onerosus erat, in indignationem quorundam incurrit, qui Vladislaum Ducem Oppoliensium Principem constituere voluerunt. Sed Boleslai industria, & fortitudine eius coniurationis effectus impeditus est, & Oppoliensium Dux affectati principatus pœnas dedit. Tandem Boleslaus moritur, postquam vixisset à morte Patris annos quinquaginta duos. Eius vxor adhuc virgo, post obitum mariti S. Claræ instituto vitæ sese addixit: suis antea facultatibus in vsus egenorum distributis. *Hæc omnia prolixius*

describit Cromerus toto libro octauo & nono suarum Historiarum.

LESCVS V° NIGER

N. 27

LESCVS NIGER bonus, & moderatus Princeps, foelix etiam, si extrema cum primis contexuisset, Boleslao Pudico in Principatu Cracouiensi, & Sendomiriensi successit. Erat autem Lescus hic Cazimiri Cuiaviensis principis, Boleslai Patruelis filius, ab ipso dum viueret successor designatus. Cui successioni nemo tunc, restitit, eò quòd omnia bello feruerent: Initio namq; Principatus Lesci Leo Russorum Dux cum Tataris & Lituanis in Poloniam inuasit: Lublinsensemq; & Sendomiriensem tractum ferro & igni infestauit: quem tamen Lescus opera Varisij castellani Cracouiensis, & Palatini Petri Cracouiensis, & Ioannis Sendomiriensis temerè quidem, sed prospero euentu, caesis octo millibus, & captis duobus, ditionibus suis eiecit: collectisq; maioribus copijs, totam pene Russiam peruagatus, villas & oppida passim diripuit, incenditq;, & magnam praedam abegit. Henrici Probi ditionem omnem, eo quod ille tres Principes dolo captiuos detinebat, armata manu ingressus miserè diuexauit. Lituanos cum Iazygibus iterum Lublinsensem oram peruastantes, nocte à S. Michaële Archangelo in somnis admonitus infecutus, inter Naruam & Nemenem flumina, clade cruenta prostrauit, & captiuos liberauit: quo in praelio 14000. Lituanorum infidelium caesa sunt, & Iazygum reliquiae penitus deletae. Sendomirienses hoc tempore à Lesco defecerunt, & Conradum Masouiae sibi Principem constituerunt: quam defectiorem cum Lescus beneficijs impedire non posset, collectis ex Cracouinesis

Anno
1279.Leo Rus-
forū Dux
Poloni-
am popu-
latur.Anno
1280.Eiecitur,
& Russia
vastatur.Lituanorū
14000.
cēdūtur.
Iazygū
reliquiae
sublatae.
Sendomi-
rienses
deficiūt.

princi-

principatu copijs, in Conradum proficiscitur, qui sese Sendomiriensibus non satis credens, in Masouiam fugit, & Lescus omnem prouinciam, defectionis auctoribus venia data, in suam potestatem recepit. Inde in Lituanos iterum Lucouienſe territorium, & Sendomiriensem regionem magnis calamitatibus afficientes, exercitum ducit, fugat, trucidatque, & præda potitur.

Lituani iterum cæduntur.

Secunda defectio & Poloniae recuperatio.

Iterum minoris Poloniae proceres auctore Paulo Episcopo Cracouienſi, homine peruerſiſſimo, à Lescō ad Conradum deficiunt: nec quidquam in omnibus Lesci ditionibus præter vnam Cracouiam in fide illius permansit. Ciuiibus itaque Cracouienſi arce commendata, in Vngariam ad Ladislaum Regem confugit, à quo non contemnenda Vngarorum & Hunnorum auxilia impetrauit, quibuscum Conrado ad Rabam fluium occurrit, eumque profligauit: qui fugiens in Masouiam Lesci ditiones omnes deseruit. Lescus recuperatis suis, Vngaros & Hunnos liberaliter remuneratos remisit, Teuthonibusque Cracouienſis vrbis regimen proprium attribuit. Inde Conradum vlcisci volens, Masouiam ferro & igne vastauit, à quo tempore fortuna versa est, & secundæ res aduersis commutatae. Eodem namque tempore Tattari innumerabili multitudine in Poloniam irruentes, omnem regionem cædibus & incendijs nusquam abſtinentes, adeo depopulati sunt, vt Lescus ipse fuga in Vngariam consulere sibi coactus sit. Vnde reuersus Siradiensem nobilitatem iterum in Masouiam aduersus Conradum misit, quæ cum à Conrado vnâ cum Palatino contrucidaretur, Lescus aduersis rebus, & sugillationibus hominum afflictus, ex mœrore, & angore animi in morbum incidit: quo extabescens paulo post mortuus est, anno scilicet post Christum natum

Teuthonibus cõmèdatur Fortuna mutatur.

Fugit Lescus in Vngariam ob Tattarorum tyrannidẽ. Moritur Lescus.

1289. vltimo die Septembris, cuius vitam copiosius refert Cromerus initio libri Decimi.

LESCO

HENRICVS PROBVS

N. 28

LESCO NIGRO sine liberis vita defuncto, Cra- Anno
 couiensis, Sendomiriensis & Siradiensis dominatus 1290.
 in medio erant: quos alius iure agnationis sibi ven-
 dicabat, alius gratia populari ambiebat, alius vi &
 potentia vsurpabat. Tandem cum Proceres & con-
 uentus Sendomiriensis atque Cracouiensis Boles- Bolesla-
 laum Ducem Plocensem elegerunt, ciues Craco- Plocensis
 uiensis Teuthones clam HENRICVM PRO- Princeps
 BVM nomine, sed reuera improbum (vt qui ad do- eligitur.
 los natus erat; Lesco alijsq; Principibus magnas saepe tragædi-
 as mouerat, in Ecclesiasticos viros crudeliter sequerat) accersunt; venienti portas aperiunt,
 & principem renunciant. Boleslaus re cognita per arcem fugit, & Principa- Ab Hen-
 tum deserit. Proceres ex tempore & re presenti capto consilio, certis condi- rico fuga
 tionibus, & legibus Henricum recipiunt. Sed Vladislaus Locticus, Lesci- tur.
 Nigri frater, qui iam ante Siradiensem Principatum occupauerat, compa- Vladis-
 rato exercitu, Henrici ægrotantis, & in Silesia decumbentis copias triplici laus Lo-
 victoria superauit: Præmisso Glogouiensis Ducis filio cæso, & Boleslao Op- cticus
 poliensis faucio, captoque. Victor Locticus Cracouiam aduolat, omnium- Henricū
 que consensu, & acclamatione Princeps renunciatus est. Sed Henricus no- pellit.
 uo comparato exercitu, eum sub auspicijs Henrici Legnicien-
 sis (ciues enim quidam Cracouieses clanculum eius spem alebant) Cracouiam mittit; vrbe
 media nocte potitur, tenebræ & clamor hostium trepidationem augebant: Henrici
 Locticus sumpto monachi habitu, de muro à Franciscanis demissus, eua- Locticu.
 fit. Sæti-

F

Moritur
Henricus.

fit. Sæuitum est in omnes, qui Vuladislao fauebant: ceteri certatim in Henrici potestatem redierunt. Hæc dum Cracouia fiunt, Henricus Vuratislauen-
sis Dux non sine veneni suspitione moritur, nullis relictis liberis, & Principatu Præmislo Duci maioris Poloniae in extremis legato. Vuratislauensem verò ditionem omnem Henricus Legnicensis, Cracouia reuersus, occupa-
uit. *Vitam huius Henrici Probi, eiusq; res gestas, & quomodo Thomam Episcopum Vuratislauensem persecutus est, ab eodemq; postea sacro vestitu sibi occurrente veniam petijt, vide apud Cromerum libro decimo, sub Lesco Nigro, & tempore interregni. Nam Probus inter Principes à Cromero non numeratur.*

non

CASIMIRVS MAGNVS

N. 32^{dus}

sed. Præmij
slaus

.nne
95.

VM iam ducentis quindecim annis apud Polonos regnum esset intermissum, Proceres, pertæsi malorum sub tot Principibus, ad regnum & vnus dominatum respicere cœperunt. Erat inter Principes PRAEMISLAVS, Posnaniensis Ducis filius, vir acer, ad magnas res gerendas factus, & potens: vt cui tota Polonia maior & Pomerania parebat, Probiq; testamento Cracouiensium & Sendomiriensium Princeps nuncupatus erat. His opibus fretus facile sperabatur, & externa bella à Poloniae ceruicibus depulsurus esse, & ceteros Duces ad officium reducturus, & cum dignitate regium nomen

Anno

Anno igitur post Christum natum 1295. die 26. Junij Præmislaus Gnesnæ ^{Regnū} in Comitibus Rex creatur, annum agens 38. & ab Archiepiscopo Gnesnensi ^{Poloniæ} ritu solenni inunctus, diadema regium accipit. Mox offensos ob præsum- ^{215. annis} ptum à se regnum ceterorum Ducum animos blandis legationibus demul- ^{intermis-} cere, & ad restringenda mutua odia, dissidiaque intestina componenda co- ^{sum resti-} horrari instituit. Deinde ad tollenda externa bella manum admouit. Gda- ^{tuitur.} num contra Crucigeros muniuit. Quibus rebus dum occupatur Præmis- ^{A Bran-} laus, à Marchionibus Brandenburgensibus dolo, apud Rogosnum Poloni- ^{denbur-} cum, dum ipso die S. Dorotheæ sacro cum suis conuiuaret, multis vulneri- ^{gensibus} bus confossus, & è medio sublatus est, septimo vel octauo suscepti regni ^{occidi-} mense: vnica tantum filia Rixa nomine relicta. *Eius vitam breuiter describit* ^{tur.} *Cromerus initio libri undecimi.*

VENCESLAUS BOHE-
MVS

N. 30

CRYPHINA vxor Lesci nigri, mortuo Henrico Probo, ^{Hæc acta} confictis diplomatis affirmat Cracouiensem, & Sendomi- ^{sunt ante} riensem Ducatum sibi à marito donatum esse: & vtrumq; ^{corona-} ^{tionem} ^{Præmis-} ^{lai.} ^{Anno} ^{1291.} ^{Anno} ^{1295.} ^{Anno} ^{1296.} VENCESLAO, Ottocari & Kunegundis sororis suæ fi- ^{lii,} Boëmorum duci dat: qui misso Tobia Episcopo Pra- ^{gensis} gensi cum exercitu, Cracouiam, conuiuente Præmislo, in ^{suam} suam potestatem redegit: vnde postea iterum exclusus est ^à à Vuladislao Loctico. Interea Princeps eligitur Præmislaus, & post illum ^{Vuladislao} Vuladislao Loctico: qui impuritate vitæ & in regimine suo negligentia, ^{Polonos} Polonos in se prouocans, imperio deiectus est, eique Venceslaus Rex substi- ^{tutus:} tutus:

Anno
1360.
Ruffi Sen-
domiriã
vastant.

tutus: qui vocatus, & de more inunctus, atque coronatus, de consilio Proce-
rum Rixam, quæ & Elizabetha vocabatur, Præmislai filiam duxit vxorem.
Initio regni illius Ruffi Sendomiriensem tractum hostilibus copijs infestâ-
runt, arcemque Corcinensem incenderunt. Lituani quoque Dobrinum de-
populati sunt, quas iniurias facile neglexit Venceslaus, saltem vt Vuladif-
laum persequeretur: cuius ditiones omnes cum subegisset, Gostinum quo-
que & Ploscum adortus est, sed re infecta, agris tantum vastatis, è Masouia
se recepit.

Lituani
ceduntur,
& Lubli-
num a Po-
lonis, re-
cupera-
tur.
Anno
1305.

Constitutis inderebus suis in Polonia, relictisque præfectis Boëmis in
Boëmiã reuersus est: nec vnquam postea rursus Poloniam vidit. Fuerunt
eo regnante quietæ res in tota Polonia; nisi quod minores Poloni aduersu
Ruffos expeditionem suscepere, quos vnâ cum Lituaniis & Tattaris apu
Luolinum vicerunt, & Lublinensem arcem post 57. annum, quàm in pote-
statem Rufforum venit, recuperarunt. Polonis exosa iam erat Boëmorum
superbia, & auaritia, & iam noua spes recuperandi regni affulgere Vuladiflao
incipiebat. qui cū exigua Vngarorum manu in Poloniam, vnde fugerat, re-
uens, Pelciscam, Visliciam, & Lelouiam recuperauit. Interea moritur Ven-
ceslaus Rex, ex Vngaria reuersus, & veneno (vt fertur) petitus. Cuius mors
cum fama per Poloniam vulgata esset, Sendomiriensis & Cracouiensis
conuentus Vuladiflaum receperunt, & in eius verba iurârunt. Venceslaus
quidem iunior postea nouam expeditionem in Poloniam, regni paterni re-
perendi causa parabat: sed antequam Polonię fines attingeret, Olomuci, pri-
maria vrbe Morauię interfectus est. Venceslao regnante Cracouia muro
cincta est, & moneta argentea, grossi videlicet Boëmici in Poloniam pri-
mum illata, antea namque numis ex pellibus bestiarum confectis

vtebantur. *Eius imperium describit Crome-
rus libro undecimo.*

VVLA-

VVLADISLAVS LOCTICVS
vel, Cubitalis.

N. 32.

VVLADISLAVS LOCTICVS, seu Cubitalis, sic di- Anno 1306.
ctus, quòd statura esset breuissimus, Lesco Nigro defun-
cto ad Principatum aspirabat : erat enim Lesco frater, &
Siradiensis Dux. Henrici Probi copias strauit, & Prin-
ceps renunciatus est, sed occupata ab eodem Henrico
Cracouia, nocte in tempesta monachi habitu indutus,
& de muris dimissus fugit. Probo & Premislaò è viuis
sublato, iterum Princeps creatur. Silesios & Boëmos vicit: sed amoribus po-
stea deditus, ob peruersos, & regno noxios eius mores iterum repudiatur, &
in eius locum VVenceslaus sufficitur. Absente VVenceslaò Locticus reg-
num repetit; cumque interea moreretur VVenceslaus, eius filij exclusi sunt,
& VVladislaus Locticus magno omnium consensu iterum Rex creatur. Et
tunc quidem coronatus non est, quòd Posnanienses & Calissenses in hanc
electionem consentire nollent, sese Henrico Glogouiensi subijcientes. Qua-
re VVladislaus Henrici ditiones populabundus peragrauit, & in Pomerania
descendens iusurandum ab omnibus eius Principibus accepit, quòd
in sua futuri essent potestate. Sed Petrus Cancellarius Pomeraniae homo aua-
rissimus Pomerania paulo post Marchionibus Brandenburgensib. prodi-
dit. Captus, sed paulò post dimissus, quod prius non potuit, tñ perfecit, Gda-
numq; Marchionibus tradit. Arcem defendebat Bogussa, sed cum auxilia Lo-
ctici tardius aduenirent, Crucigeros inuocat, qui arcem defenderunt, & eiectis
Brandenburgensib. oppidum recuperarunt. Immemores verò fidei Bogusse
datae, eum & suos arce pellunt, Gdanumq; suis ditionib. adijciunt. Hinc femi-
narium bellorū inter Polonos & Crucigeros. Nec diu post Michalouiensem Semina-
rium bel
ditionem

iorum in ditionem adepti sunt. Frustra cum illis exposulauit Vuladislauus. Foedus inter
 ter Polo- eunt cum Brandenburgensibus: potiti Gdano de tota Pomerania subiuganda
 nos & da cogitarunt: Derfauia, Choinicia, Nouo oppido, & Suece captis, facile re-
 Crucige- quam Pomeraniam sibi subiiciunt.
 ros.

Maiores Poloni hoc tempore sese Vuladislao adiungunt, nasciturque
 Vuladislao filius Cazimirus. Colloquium inter eum & Crucigeros insti-
 Crucige- tuitur de Pomerania: quam cum salua pace VVladislai sibi retinere non pos-
 ri emunt sent, eam à Brandenburgensibus emerunt. Paulo post Cracouienses ab Ad-
 Pomer- uocato quodam persuasi ad Boleslaum Oppoliensem defecerunt: sed victi
 niã à non mox à Vuladislao in ordinem redacti sunt, multisque priuilegijs spoliati
 iusto Do sunt. Legatum ad Pontificem eodem ferè tempore misit Vuladislauus, qui
 mino. Crucigerorum violentiam Sue Sanctitati exponeret, & regium diadema re-
 pereret. Pontifex Iudices in Poloniam mittit, qui litem inter Polonos &
 Crucigeros decidant, & tacito consensu honorem Regium Polonis red-
 Anno dit. Quare Vuladislauus conuocatis proceribus cum vxore coronatus est, &
 1230. Crucigeri à delegatis Apostolicis damnati atque excommunicati. At Sile-
 sium Principes, Boëmis magis quam Polonis addicti, à Polonis defi-
 cientes, Boëmorum imperio sese subiecerunt. Vuladislauus his pressus diffi-
 cultaribus cum Lituanis pacem inicit, eorum magni Ducis filia Cazimirum
 Rexum filium suum maritum dat. Horum ope & auxilio adiutus Masouijs, Bran-
 Lituanis denburgensibus, alijsque hostibus plurima damna intulit, & cum Crucige-
 inicit for- ris varia vario euentu bella gessit, nunc victus, nunc victor è bello rediens.
 ds. Crucigeri à Rege Boëmorum Ioanne adiuti Dobrinum, VVladislauiam, &
 Cechocinum Polonis auferunt; Razianzum capiunt; Vissegradum, Na-
 clum, & Rauiam incendunt. Pomeraniam à Boëmis impetrant, & Boë-
 mis iterum Masouia Plocensis cedit. Tandem inducię inter Polonos & Cru-
 cigeros in annum facta sunt. Vincentij deinde Samotulia Palatini Posna-
 niensis transfuge ope adiuti Crucigeri, incomparabilia damna Polonis in-
 tulerunt, à quibus iterum apud Nezamyllum lacum fusi sunt, & tandem re-
 conciliato Regi Vincentio, astu quodam Vuladislai duplici pugna omne
 Crucige- robur suum amiserunt: viginti millibus è suis desideratis. Ne autem victo-
 ri à Vula- riam suam prosequeretur Vuladislauus, Boëmi nouam expeditionē in Polo-
 dislao- niam fecerunt. Quibus eijciendis dum occupatur Rex, Crucigeri vires col-
 vincun- ligunt, & Cuiuuiam ingressi Bresten, Inouuladislauiam & Gneuucouiam
 tur. expugnant. Poloni vicissim Culmensē tractū vastant, atq; inde vt Silesios
 vlciscerentur Costenum expugnant. Moritur tandem Vuladislauus, post-
 quam à tempore coronationis regnasset annis 13. & paulo amplius, Princeps
 singulari patientia & mansuetudine animi præstans: statura breui, sed ma-
 nu promptus: virtute & animi magnitudine tanta, vt cum maximis

Regibus meritò queat comparari. *Eius vitam & res gestas
 prolixè commemorat Cromerus libro suarum
 historiarum vndecimo.*

NON PREMISLAVS IIº

N. 29

Casim
Magnus.

IUSTIS funebribus Vuladislao ritè peractis, Poloni CAZIMIRVM eius filium Regem crearunt. Cognomen MAGNI hic solus inter Reges Polonię meruit, non tam à virtute bellica (erat enim pacis quàm belli studiosior) sed à magnificis eius operibus in arcibus & oppidis condendis, restaurandis & muniendis, ceterisque animi virtutibus, quibus omnium hominum gratiam demerebatur. Paucis post electionem diebus, vnà cum vxore sua Anna, refragante primùm matre Hedvigi, coronatur. Inducias initio regni sui cū Crucigeris fecit, quas statim intercedentibus Boëmo & Vngaro pax secuta est: Polonis tamen non satis æqua. Mox Cazimirus ad latrocinia tollenda animum adiecit, & pacem quoque cum Boëmo in it. Crucigeri, etsi omnia pro voto impetrassent, solum Dobrinum & Cuiaviam Cazimiro restituerent, conuentis tamen non steterunt. Quare Cazimirus ex sententia Senatus Legatum ad Pontificem Rom. misit, qui suos continuò legatos in Poloniam remisit, vt causam cognoscerent. Crucigeri ad reddenda omnia quæ Polonis ademerant condemnantur: Imperatoris mandato nixi obedire noluerunt, atq; excommunicati sunt. Quietæ tunc aliquamdiu res in Polonia fuere. Quare Cazimirus conuocatis proceribus successorem sibi designauit Vngarię Regem, aut eius filios. Inde in Vngariam magnis itineribus contendit, vbi fœdera antiqua renouauit & confirmauit. Reuersus ex Vngaria Russos bello aggreditur, Leopolim primò, inde totam Russiam sibi subiecit. Interea Anna vxore illius defuncta ad nouas nuptias cum Ioannis Boëmorum Regis filia sese

Cazimirus vnc Magni dicitur.

Crucigeri excommunicati.

filia sese parabat: sed moritur ea antequam nuptiarum dies aduenisset, quare Adleidam Hessorum Lantgrauij filiam duxit; quæ cum deformior esset, ab eo in arcem Zarnouecensem est relegata. ille autem concubinarum amoribus se tradidit, quarum illecebris dementatus, turpissimam cum Crucigeris pacem composuit.

Anno
1343.

Eodem anno Henrico Zeganensium Duci bellum intulit; Vuschoenen-
se oppidum & Stinauiam capit, certisque deinde conditionibus cum illo
pacificatur. Boguslao Seccinensium Duci filiam suam Elizabetham in ma-
trimonium collocauit, & foedus cum vltioris Poloniae proceribus fecit.
Iraea Tattari, à Russis factiosis euocati, Poloniam vastare cœperunt: sed
impediente Cazimiro impediti, ne Vistulam trajicere possent, in sua re-
gione. Ioannes paulo post Boëmus cœcus & senex magna contentione
Cazimirum bellum gessit, Cracouiamq; obsedit. Sed cum nihil diu
laude efficeret, bipartito agmine in Boëmiã redire volens, ab insequen-
tibus Polonis casus est. Post hanc victoriam Cazimirus nouam expeditio-
nem à Russis suscepit, & quod apud eos reliquum erat, sibi subiecit. Adhuc
Cazimirus concubinas publicè alebat, & se totum libidinis ditione dabat. Ad-
nitus primò ab Episcopo Cracouienfi, deinde à Canonicis, & vicario,
que nomine Pontificis, monitorem submergi iussit: quod cum non
sufficiens, identissima peste, Tattarorum incursionibus, miserrimeque Poloniae va-
stigatione expiatum esset, atq; Cazimirus iam pœnitentiam egisset, absolutus
multa templa condidit, multaq; priuilegia atq; immunitates ordini Eccle-
siastico contulit. Post annos aliquot Masouia, quæ in diuersos à tempore
Criuouisti principatus erat distributa, regno Poloniae accessit. His actus vi-
ribus Cazimirus conscripto exercitu in Valachiam magnis itineribus con-
tendit, Stephanum Voieuodæ Valachorum filium à fratre Petro exactum
in paternam hereditatem restituit: pro quo beneficio magnam sensit Vala-
chorum ingraturitatem, dum in reditu sui in syluis opprimuntur. Missis
postea legatis Auinionem impetrauit à Pontifice Maximo, vt Cracouienfis
Episcopatus in Archiepiscopatum euheretur, & Cazimiria Academia in-
stitueretur: Pace inter Boëmum & Vngarum restituta, neptem suã Elizabe-
tham vxorem dat Carolo Boëmo Cæsari, & nuptias Cracouia præsentibus
Vngaro, Dano, & Cyprio Regibus, in numerisq; alijs Principibus viginti con-
tinuis diebus regia magnificètia celebravit. His peractis iterum armata ma-
nu Russiam inuadit, totamque regionem sibi subdit, atque in formam pro-
uincia redigit. Tandem in venatione equo excussus, febrique ardentissima
corruptus, cum aliquamdiu ægrotasset, Cracouia moritur: Princeps omni
laude maior, qui arces, oppidaque sine numero restaurauit & muniu it; leges
partim nouas condidit, partim veteres correxit: iudiciorum rationem e-
mendauit: totamque Poloniam superioribus bellis & contagijs desertam
florentissimam reddidit. Regnauit annos 37. vixit 60. vir statura procera, cor-
pulentus, capillo denso & crispo, promissa barba, voce sonora, sed

Anno
1364.

Acade-
miam
Casimi-
riae insti-
tuit.

balbus aliquantulum. *Res ab eo gestas copiosè describit Cro-
merus libro duodecimo.*

HACTE

LACTENVS Piasis Crusuicensis genus Poloniam administravit. Mortuo verò Cazimiro ad externos regnum est devolutum: Cazimirus enim Vngaros sibi designarat successores. Quare LVDOVICVS Regis Caroli primogenitus, certior de morte auunculi factus, ad capeffendum regnum sese paravit. Matrem suam præmisit, ipse cunctatur, volens videre quid Poloni essent facturi. Mittitur ad eum magnifica legatio, venit in Poloniam, & honorificentissimè excipitur. Testamentum Cazimiri in dubium reuocatur: multa in eo retractantur: cum Scecinensi Duce transigit Ludouicus. Postquam coronatus esset ab Archiepiscopo Gnesnensi in Basilica Cracouiensi profusa sua liberalitate, fastuque nimio Polonis exosus esse cepit. Cazimiri quoque filias, ne quid se absente turbarum darent, in Vngariam præmisit: ibique constituto iudicio perfecit, vt ex hæredes pronunciarentur. Ipse cum Poloniam quoque maiorem lustrasset, in Vngariam redijt, Polonorum animis rapinis & vexatione Vngarorum non parum exacerbatis. Poloniae gubernationem matri commisit, ipse in Voieuodam Transalpinensium Valacharum defectorem proficiscitur, eumque ad imperium suum compellit.

Filiam deinde natu maiorem Mariam Sigismundo Caroli Cæsaris filio despondit, & cum duas haberet filias, & regna duo, vtrique viuens prospexit: vni regnum Vngariæ addixit, & cum Polonis certis conditionibus paciscitur, vt illi post mortem alteram filiarum Reginam recipiant. Interea Maiores

Matrem
in Poloniam
præmisit.
In Poloniam venit.

Anno
1274.
Fit Polo
nis odio-
sus.

res Poloni regni Ludouici pertasi, Vuladislau Cuiauie Ducem, Zyemouiti fratris Lodici ex filio nepotem Diuione in Burgundia monachum professum, & Diaconum euocant: qui clam adueniens statim Inouuladislauam ex improuiso occupat. Inde Gneuucouiam, Zlotoriam, & Sarleum arcem sibi subiecit: ceterum Sendiuoius Subinius, maioris Poloniae praefectus, quae intercepta erant breui recuperauit.

Episcopa
tusio Rus
sa missi

Elizabetha mater Regis, pertasa motuum Polonicorum, in Vngariam redit: sed inde mox in Poloniam reuertitur. Cumque Poloni eam monerent, prospiceret ne quod Polonia detrimentum a Lituaniis acciperet, consilium contempsit, & Lituani impunè Poloniam spoliarunt. Sed paulo post Ludouicus in Poloniam veniens, postquam nouos aliquot praefectos de sententia matris constituisset, exercitum in Lituanos ducit, eosque in ordinem redigit, & ex Russia bis postea eiecit. Cum autem fertile solum Russiae ei placuisset, missis ad Gregorium XI. legatis impetrauit, vt duae istae cathedrae Episcopales, Praemisiae scilicet, & Vuladimiriae, & vna Archiepiscopalis Haliciae (quae postea Leopolim translata est) erigeretur; Russiamque omnem Vngaris attribuit, & in Vngariam reuersus est. Poloni ob hanc Russiae alienationem, ceteraque mala absente Rege orta, murmurantes, frequentibus his de rebus literis apud Regem conqueruntur. Misit ille Vuladislau Oppoliensem pro se gubernatorem: sed Poloni noluerunt alij, quam a se electo obtemperare. Quamobrem Rex postea Polonorum Proceres Budam euocauit, vbi paucis approbantibus summa rerum Polonicarum Triumuiris est commissa: quibus officium male facientibus, Polonorum animi non sunt mitigati. Tandem cum languere coepisset Ludouicus, Zolij in conuentu Procerum Mariam filiam primogenitam, & sponsum eius Sigismundum, Caroli quarti Imperatoris filium successores declarauit, Polonosque in eorum verba iurare fecit. Moritur deinde Rex Tirnauiiae, postquam regnasset apud Polonos annis 12. apud Vngaros verò 41. vixisset autem sex & quinquaginta. Statura fuit mediocri, prominentibus oculis, atque labris, capillo, barbaque crispa, sereno vultu, humeris parum incuruatis. Bulgaros, Bosnenses, Serbos, Croatas, Transalpinosque Vngaris rebelles ad officium reduxit, Dalmatiamque Venetis ademit. Moribus fuit temperatis: foris bella acriter & excelso animo gerebat, domi placabilitate &

iuustitia pacem colebat. *Eius imperium latius
prosequitur Cromerus libro
decimo tertio.*

(. . .)

NON

HEDWIGIS.

N. 34

NONDVM mortuo Ludouico Sigismundus Caroli quarti Imp. filius, Mariæ primogenitæ Ludouici Sponfus in Poloniam venit, & in verba sua iurare detrectantes maiores quosdam Polonos & Masouios per vim sacramento adegit. Defuncto Ludouico Polonorum animos offendit, eò quod Domoratum à maioris Poloniæ præfectura nollet amouere. Comitia Proceres indixere: conclusum è Ludouici regis profapia eligendum Regem, qui in Polonia præfens per se ipse administraturus esset: quo decreto tacitè excludebatur Sigismundus, qui Vngariam simul obtinere cupiebat. Expectatur Ludouici vxoris responsum, vtram filiarum in Vngaria, vtram in Polonia regnare vellet. Veniunt tandem legati Vngarici, & Polonos religione iurifiurandi Mariæ & Sigismundi dati soluunt, & HEDVIGI regnum committi ex sententia matris petunt. Placet Proceribus Reginae matris sententia. Cæterum dum Regina mater filiam diutius, quàm ex pacto conuentum erat, apud se detinet, & tumultus Polonici illius præsentiam requirunt, varieg legationes in Vngariam missæ sunt: nec tamen Hedvvigim secum adducere potuerunt. Parum aberat, quin Poloni mutatis animis alium Regem elegissent: sed Sendiuoius præter Senatus sententiam in Vngariam proficiscitur, & Hedvvigim tandem adducit. Excipitur à Polonis honorificentissimè, Regina Poloniæ renunciatur, ea lege, vt reciperet, se de consilio Polonorum nupturam, & in Polonia cum marito mansuram: deinde coronatur. Ziemouitus Masouiorum Varfauiensium Dux eius nuprias ambibat; sed cum

Sigismundus offendit Polonos.

Hedvvigis Regina creatur.

Venit in Polonia.

repelleretur, reginam rapere voluit, cum quæ illud non succederet, armis regnum inuasit, multa quæ oppida & arces occupavit: sed missus Sigismundus amissa omnia brevi recuperavit. Pater vivens Guilielmum Austriæ Ducem, adhuc puerum, Hedvigi maritum destinârat: sed non placebat is Polonis, quod ob paternum Principatum longius à Polonia esset at futurus. Dum itaque de marito Hedvigi adiungendo consulunt Poloni, Jagello, magnus Lituaniæ Dux legatos cum mûneribus ad Hedvigim mittit, eius matrimonium expetit: recusat Hedvigis, eò quod Ethnicus esset: Promittit se cuncti gente sua nomen Christo daturum, thesauros omnes maiorum suorum in Poloniam importaturum, & Lituaniam Poloniæ adiuncturum. placent conditiones Polonis, placent Reginæ matri: parantur nuptiæ. Hac fama in Austriam perlata, venit Guilielmus Austriacus, in arcem Cracoviensem non est admissus, sed in vrbe cum Regina convenit, & choreis indulgit: propendebat quæ animus reginæ in hunc adolescentem, matrimonium quæ consummasset, nisi Demetrius Goraius regni thesaurarius dissuassisset. Videns Austriacus se minus gratum Polonis, in Austriam reuersus est. Interea venit Jagello, sit Christianus cum tota gente, baptizatur, & nomen VVladislai accipit. mox cum Regina matrimonium solenni ritu contraxit. Vixit Hedvigis cum marito in maxima animorum coniunctione piæ & sanctæ, absque vlla similitate: præterquam cum Gneuosius Daleuicius Reginam clam accusasset, quod absente marito cum Guilielmo Austrio aliquot diebus clam consueuisset. quam maculam mulier castissima faciliè cum summa delatoris ignominia absterfit. Circa annum 1390. occupato Rege Lituonica expeditione Hedvigis comparato exercitu Grodecum, Haliciam, Treboulliam, superiorem Leopolim, & alias quasdam arces in Russia recuperavit. Inovvladislaiam missa, vt cum Crucigeris de restitutione Dobrinensi ageret, cum nihil efficere posset, prophetico spiritu prædixit, fore, vt post mortem suam Crucigeri perfidiæ pœnas darent. Vitoudo quoque eodem spiritu prædixit, expeditionem in Tartaros malè sibi successuram. Peperit tandem Elizabetham Bonifaciam, quæ tertio post die moritur, nec ipsa mater diu superstes fuit: mulier singulari pietate & sanctimonia vitæ prædita. moriens quidquid reliquum habebat in supellectili pauperibus distribuit, & ad con-

Anno 1386.

Nuptiæ Hedvigis.

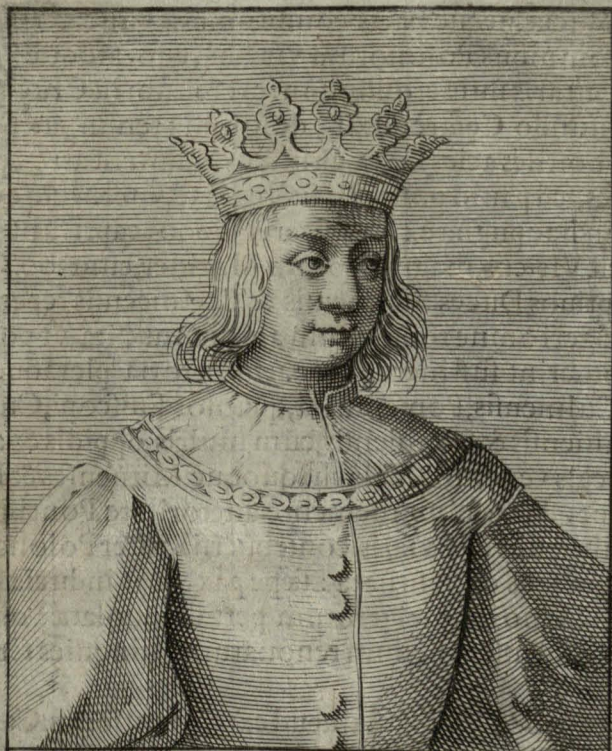
Propheti-
cū spi-
ritum ha-
buit.

Anno 1399.

choauerat, legauit. *Quæ ante & sub illius imperio gesta sunt, vide copiosius apud Cromerum toto libro quattodecimo.*

IAGEL

VVLADISLAVS . V. ¹⁹*Tertius, Cromero*

N. 36

LAGELLO Lituani barbarus ad Hedvvigis nuptias, regnumque Polonię aspirans, Christianus factus, & VVLADISLAVS appellatus est. Matrimonio cum Hedvvigi contracto, Lituaniam omnem cum Samagitia, & ea parte Russiæ, quę in ditione ipsius, fratrumque & patruelium eius erat, Polonię iure sempiterno adiunxit, iureiurando interposito in vnum corpus redegit, omnesque incolas in sua & Reginæ verba iurare fecit. Mox in maiorem Poloniã cum vxore profectus, eam reddidit pacatam, atque inde ad suos Lituanos reuersus, eos Episcoporum ope omnes ad Christianismum suscipiendum permouit. Vilnæ basilicam edificauit, eamque Episcopatus titulo nobilitauit. multa præterea templa crexit, quæ Regina amplissimè dotauit. Contra Vitoudum patruelem ad Crucigeros bis deficientem, Lituaniãque vastantem arma mouit, eumque in ordinem redegit, atque summæ rei in Lituania, non sine fratrum indignatione, præfecit. In Poloniã reuersus Rex in Silesiam exercitum duxit, arcēsque & ciuitates sub VVladislao Oppoliensi rebelli cepit. Dux verò ipse postea cum Rege reconciliatus est. Pomerania paulo ante in fidem Polonorum recepta, & foedere cum Venesslao Cætare & Boëmorum Rege inuito moritur Hedvvigis, Regina sanctimonia vitæ clara: post cuius obitum Rex Poloniã deserere, & ad Lituanos redire cogitabat: sed obstitere Consiliarij, de quorum sententia alteram vxorem Annam Ciliæ Comitissæ filiam Cazimiri ex filia neptem duxit.

Fit Christianus.
Anno 1386.

Lituania Poloniæ adiungitur.

Lituania fidem suscipit.

Anno 1392. Silesiam in suam fidem co-

git.

Anno 1399.

Crucigeri
ceduntur à
Polonis.
Anno
1410.

Multa
oppida
se dedunt
Polonis.

Crucigeri
feditra
gi quinque
preliis su
perantur

Crucigeri varijs excursionibus Poloniam & Lituaniam populabantur, ope Suitrigellonis, Regis fratris adiuti: quo in gratiam recepto, cum neque foedera, neque induciæ, neque pacis conditiones à Crucigeris seruantur, Rex congregatis omnibus Polonorum viribus, euocatoque Vitoudo cum suis Lituanis & Tattaris numerosissimum exercitum in Crucigeros, frustra minitante Sigismundo Cesare duxit, de summa rerum prælio decertaturus. Concurrunt hostiles acies iuxta Grunevaldum: fit atrox pugna: in initio Crucigeri victores, sed paulo post victi fuere, & ad internecionem penè delati. Ceciderunt in hac pugna ex Crucigeris 50000. capti sunt 14000. Inter caesos inuentus est Vlricus, magnus eorum Magister, cum 300. Commendatoribus: inter captiuos Duces Stetinensis & Olesnicensis reperti sunt. Hoc vno prælio Crucigeri omne robur suum amiserunt, ita vt postea Polonorum vim non potuerint sustinere. Hac parta victoria pleraque omnis nobilitas Prussica, Culmensis, Pomeranica, quatuor Episcopi, Culmensis, Varmiensis, Pomesaniensis & Sambiensis, cum multis oppidis & arcibus vltro in potestatem Regis venerunt. Valachi quoque, Misnenses & Podoli in verba Regis iurârunt. Postea interueniente auctoritate Pontificis Romani, Concilij Constantiensis & Caesaris controuersia inter Polonos & Crucigeros diuersis temporibus est ventilata: sæpe pax, sæpe induciæ de communi consensu factæ, sed mox Crucigerorum perfidia violatæ: quinquies post pugnam Grunevaldensem bellum renouatum, quinquies Crucigeri à Vladislao victi.

Samogitia ad fidem Christianam venit. Rex non vult videri patronus hæreticorum. Filij Vladislai.

Celebris erat fortitudo Vladislai apud exterarum nationes: Cæsar & Patriarcha Constantinopolitanus cum eo foedus inierunt, & Tattari magnificam ad eum legationem miserunt, ipse vicissim Roman. Pontifici regia dona misit, eiq; obedientiam præstitit. Lituanis idem ius cõcessit quod erat Polonis: cauit autem, ne quis non Christianus magistratum vllum obiret. Samogitiam paulo post ad fidem Christianam conuertit, & apud Mednicos Episcopum instituit. Multis legationibus ab Hussitis Boëmis ad regnum Boëmiæ capeffendum inuitatus, constanter illud repudiavit, ne Hæreticorum tutor ac patronus esse videretur: sed & Sigismundo Cæsari ac Boëmorum Regi tam contra Hussitas, quàm contra Turcam auxilia misit. Mortua uxore secunda tertiam duxit, Elizabetham Pileciam reclamantibus Polonis, eò quòd matrimonium valde dispar esset: post cuius obitum cum Zonca Russa, cui Sophiæ postea nomen fuit, inconsulto senatu Polonico matrimonium contraxit. ex ea tres filios suscitauit, Vladislauum, Cazimirum & Andream: ex quibus Vladislauum pater adhuc viuens hæredem regni renunciauit.

Insidiæ Sigismundi in Vladislauum.

Rex ægrotat. Rex moritur. Anno 1434.

Vladislao Sigismundus Cæsar insidiabatur, atque illi nocere quocunque modo cupiebat. Tentarat id sapius per Crucigeros, sed frustra. tandem inter Regem & Vitoudum simultatem concitauit. Vitoudum vt coronam peteret, Lituaniæque se Regem pronunciari faceret; incitans. Quod cum Rex reclamantibus Polonis admittere non posset, atque Vitoudus ab hac sententia abduci nollet, creuit simultas: sed morbo correptus Vitoudus, tandem à proposito resiliit, atque mors succedens simultatem finiuit. Vitoudo mortuo Rex Suitrigellonem fratrem Lituaniæ Ducem constituere voluit: sed Poloni restiterunt. quare Suitrigellone reiecto, & bello Ducatum frustra petente Sigismundo, Vitoudi frater, Magnus Lituaniæ Dux creatus est. Rex paulo post Grodeci inter prandendum febre correptus, & sacris mysterijs procuratus, pridie Calend. Iunias moritur, cum regnasset annos duodequingenta, & tres fere menses. Princeps in armis & toga foelicissimus, præcla-

POLONORVM IMAGINES.

præclaris animi dotibus insignis, licet suis non caruerit vitijs, quæ in illo Sbigneus Episcopus paulo ante morbum liberrimè reprehendit. Statura fuit mediocri, facie oblonga, macra, & ad mentum contractiore: capite caluo, paruo & fastigiato, oculis nigris, ceruice longa, voce gracili, citaq;: cuius præclarissimas res gestas Cromerus libro XV. & quinque sequentibus describit.

Statura corporis.

MORTVO VVladislao Iagellone, proceres in conuentu Posnaniensi VVLADISLAO natu maiori eius filio, ex sententia Sbignei Episcopi Cracouien-
sis regnum decernunt. Minores Poloni etsi hanc electionem in sua absentia factam initio egrè tulerint, postea tamen approbârunt. Ceterum Spitco Melstinius & Derflaus Rithuianius nobiles factiosi, cum suis cliëtelis maximas turbas in regno aduersus noui Regis electionem concitârunt, dicentes, regnum Regi puero committi non debere. Praualuit tamen saniorum sententia, & factiosorum istorum hominum variè machinationes oppressæ sunt. Initio regni Vuladislai Russica & Podolica nobilitas cum Polonica omni iure exquatur; Liuones à Samogitis profligâtur; Bratislauia & Cremencia Regi redduntur; foedus cum Vngaris renouatur, & pax cum Crucigeris Prussiensibus atq; Liuoniensibus tandem componitur. Moritur interea Sigismundus Imperator, & Vuladislavus Silesios bello domat. Eodem ferè tempore Tattari infesto exercitu Podoliam ingressi, omnem penè nobilitatem Podolicam trucidârunt. Paulo post moritur Albertus Cæsar, & Vngariæ Rex. Mittuntur Legati

Anno 1434. Conspirationio aduersus nouam electionem.

Magna felicitas noui Regis.

Tattarorum excursio in Podoliam.

Fit Rex
Vngarie.
Anno
1440.

Insignes
victorie
de Tur-
cis.
Anno
1443.
Inducie
decenna-
les cum
Turcis.

Inducie
violan-
tur.
Bellum
nouum
in Tur-
cas.

Rex in
prælio
cadit.
Anno
1444.

Statura
corporis.

Legati Vngarorum, qui Vnladislauum Polonia Regem ad Vngaria regnum suscipiendum inuident, si Elizabetha Alberti vxor grauida non esset: ea vero legatis absentibus masculum posthumum pariente, Vngarorum consilia mutata sunt. Vnladislauus tamen legatorum ope fretus in Vngariam proficiscitur, & reclamantibus ijs, qui Regina partes sequebantur, Budæ coronatur: aduersarios suos paruo negotio superauit, & Slauniam cum Croatia in fidem suam recepit. In ea ora, quæ ad Poloniam vergit, diuersa fortuna Regis fuit, & Polonia Lituanico, Lituania Moschico, Russiaque & Podolia Tattarico bello infestabantur. Pacem deinde cum Elizabetha regina iniit, & Amurathem Turcarum Imperatorem duce Ioanne Hunniade tribus insignibus prælijs vicit, quartoq; cui ipse Rex interfuit, in montibus Macedonia Turcicas vires sic attriuit, vt Amurathes rassis legatis vltro pacem petere coactus sit. quam cum decem annis impetrasset, Rasciamq; omnem, & magnam Albania partem ex pacto reddidisset, Iulianus Cardinalis legatus Pontificius, aliorumque Christianorum Principum legati hoc factum Regis improbârunt; Regem magnis promissionibus (nequicquam reclamantibus Polonis) ad fidem violandam, nouumque cum Turca bellum suscipiendum permouerunt. Decretum communi Vngarorum consilio bellum: magnus fit apparatus: mittunt auxilia Poloni; ceteri Principes promissa subsidia non mittunt. Rex ad constitutum diem Segedino castra mouit, vix quindecim equitum millia, pedites vero longè pauciores in exercitu habens. Cui cum Amurathes validissimo ex Asia conscripto exercitu occurrisset, ad Varnam paludem, iuxta littus Ponti Euxini prælium acre commissum est, in quo cum equitatum omnem Turcicum aut strauisset, aut in fugam coniecisset Rex, in Ianizerorum phalangem inuectus, strenui militis & imperatoris officium adimpleuit: sed multitudine hostium circumuentus, amisso equo fortiter pugnans, cum lectissimis Polonorum copijs occubuit, princeps longiori vita dignus. Præfuit Polonia regno decem, Vngaria quatuor annis, cum vigesimum ætatis suæ annum vixdum egressus esset.

Statura fuit procera, facie fusca & capillis nigris: iusticiæ & religionis cultor eximius, cuius vitam Cromerus toto libro vice
simoprmo describit.

CAESO

~~Rex~~ *Kazywy Rex*

CASIMIRVS III^{tu}.

Cromero, tertius

N. 37

AESO nuper à Turcis Vuladislao, Proceres regni Polonici Cazimirum fratrem eius, magnum Lituaniæ Ducem, ad regni administrationem suscipiendam vocarunt. Quam cum ille constanter recusaret, Proceres Boleslaum, Masouiorum Ducem elegerunt, nisi Cazimirus ad diem constitutum adesset. Poenituit Cazimirum non suscepti regni; quod cum Poloni intellexissent, abrogata electione Boleslai, Cazimirum regem renunciârunt, & 25. Iunij Cracouie coronârunt. Initio regni Lituânis nimium indulgendo, pessimisq; consultiõibus vtendo, multorum animos offendit, & res Polonicas omnino neglexit, adeo vt tota Poloniâ frequentissimis atrocinijs infestaretur. Conuentus varij fiunt, nihil concluditur: à Rege solitum iuramentum postulatur, quod ille præstare de anno in annum differt, & iniquissimis Lituânorum postulatis non obscure annuit. ob quas res Sbigneus Cardinalis Regem grauiter increpauit. Valachia post & Moldauia motus composuit, & ditionem Osuencimensẽ Polonorum imperio adiecit. Tattari interea quatuor expeditionibus Podoliam, nemine prohibente, & Lituânis clam instigantibus, miserè depopulati sunt. Rex deinde Elizabetham Alberti Cæsaris filiam, foeminam honestissimam & religiosissimam vxorem duxit, ex qua sex filios, & septem filias suscepit.

Repudi-
at regnũ
Polonię.

Anno
1447.
Corona-
tur.

Negligẽ
res Polo-
nicas.

Vxor &
liberi Ca-
zimir.

Pax erat inter Crucigeros & Polonos: sed Crucigeri tyrannide atq; impotenti dominatu suo Prutenorum animos quotidie magis magisque exacer-

H babant.

Crucigeri à Polonis subigantur.

babant. Quare Pruteni fœdere inter se inito Crucigeros multis oppidis eiecerunt, & ad Cazimirum profecti, ei sese in clientelam & patrocinium subiecerunt. Quam rem indignè ferentes Crucigeri, ope Germanorum sese aduersus Polonorum potentiam armârunt, & bellum tredecim annis varia fortuna cum Polonis gesserunt. Tandem Poloni superiores in summas angustias Crucigeros redegerunt, atque adeo, vt pacem vltro peterent, compulerunt, quam abdicato omni iure, quod in Culmensẽ, Michalouiensẽ, & quẽ dominatum, & in totam Pomeraniam habebant, impetrârunt. Marieburgo quoque & alijs multis oppidis Polono cesserunt.

Pacem & fœdera cum quibus iniit.

Hac victoria parta Cazimirus vicinis Principibus cœpit esse formidabilis. Cum Ecigere Tattaro fœdus & amicitiam iniit, quã quoad vixit coluit: cum Georgio quoque Boëmorum Rege pacem certis conditionibus composuit. Quare cum Catholici Boëmi Georgio, quod hæreticis impensius faueret, regnum abrogare, & Cazimiro deferre vellent, hic illud recusauit, & Matthiã Vngariæ Regem, ne illud inuaderet, terruit. Paulo post litem, quæ erat inter Marchionem Brandeburgensẽ & Ericum Pomeraniæ Ducem, composuit: Kiouiam in Prouinciã formam redegit, & cum Liouonibus pacem fecit. Moritur interea Georgius Boëmiæ Rex, in cuius locum Vuladislavus, filiorum Cazimiri natus maximus postulatur: quem pater confestim in Boëmiã misit, ei quẽ aduersus Matthiã Vngarorum Regis, regnum idem affectantis, exercitum varijs temporibus auxilia misit. Sed & Vngari imperij Matthiã pertæsi, Cazimirum secundogenitum Cazimiri filiũ sibi Regem petierunt; quem pater quoque magno exercitu, incredibilibusque expensis in Vngariam misit: sed Vngari ad primam Matthiã victoriam animo consternati (vt sunt fluxæ fidei) deserto Cazimiro ad Matthiam defecerunt. qua ex repater summum dolorem concepit, ærario suo duobus istis filiorum expeditionibus penitus exhausto. Non diu post moritur Cazimirus filius, iuuenis castissimus, & religiosissimus, non sine celebri sanctimonix fama, quam complura miracula ad sepulchrum eius edita confirmârunt.

Filios ad regna euexit.

Cazimiri filius clareraculis.

Matthias collectis copijs in submontanam Poloniã oram excurrit, multaque oppida diripuit, atque incendit: idem in Moldauia Transylvanienfes, & in Russia Tattari, etsi non eadem felicitate, fecerunt. Paulo post induciæ triennales inter Vngaros, Polonos, & Boëmos pactæ sunt: sed ex diuturnâ non fuerunt, Matthiã hostilem animum suum, tam in Polonum, quàm in Boëmum non immutante. Habebat Cazimirus copiosissimum sub signis aduersus Matthiam exercitum, cui suum non minorẽ iunxit Vuladislavus: sed inertia sua nihil laude dignum tantis copijs effecerunt. Induciæ tandem triginta mensium iterum constituuntur.

Anno 1474.

Simultatescum Vngaro.

Erat Regi lis maxima cum Tungeno, qui Varmientem Episcopatum inuito Rege tenebat. hunc & Crucigeros magnis pollicitationibus Matthias in Cazimirum incitauit, & iam res ad apertum bellum spectabat, nisi Fredericus Imperator Crucigeros à bello terruisset, intercedentibusque Vngaris Tungenus Regi reconciliatus, atque Crucigeri penè inuiti ad pacem reuocati essent. Non multos post dies pax quoque inter Polonos, Boëmos & Vngaros conuenit. Ceterum Ioannes Moschorum Dux, excusso Tattarorũ iugo, Nouogrodum magnum, totasque postea prouincias Lituani cum adimeret, Cazimirus compulsus est cum eodem inducias pacisci, quo tempore Stephanum Moldauicẽ Palatinum, ferocissimum & acerrimum bellatorem, superbumque multorum populorum & regum victorem, in clientelam suam accepit. Moritur paulo post Matthias Vngariæ Rex, cuius mors noui belli

Pax inter Polonos Boëmos & Vngaros. Moschus bellum Lituani infert.

belli

belli inter fratres, Cazimiri filios, causa fuit: dum Proceres dissidentes, hi Fratres de regno Vngarie contendunt. 35
 Vvladislauum, illi Ioannem Albertum, Cazimiri tertium filium (cuius fama, ob Tattaros paulo ante casos, erat celeberrima) sibi Regem postulerent. Faut pater Ioanni Alberto; Vvladislao verò Beatrix Regina, vidua Matthiæ, cuius opè is subleuatus, fratrem regno cedere, nequicquam indignate patre, coëgit. Moritur deinde Cazimirus, Vvladislao primogenito Mors Ca
 suo exhæredato, & Cracouiæ sepelitur; postquam regnū annis quadraginta zimiri.
 quinque administrasset. *Huius res gestas à 22. libro vsque ad 30. prosequitur Cro- Anno 1492.
 merus, copiosè omnia, quæ nos obiter, commemorans.*

IOANNES ALBERTVS

N. 38

CAZIMIRO defuncto Proceres Petricouiæ con- Varia stu
 uentum egerunt, de nouo Rege creando: erant dia Polo-
 tem eorum studia varia in Cazimiri filios absentes norum
 partita: quibusdam Sigismundum, alijs Alexan- in nouo
 drum postulātib. Regina tandem matris, & Fre- Rege cre
 derici Episcopi Cracouiensis, qui filiorum Cazi- ando.
 miri erat natū minimus, ope, vicit eorum senten-
 tia, qui IOANNEM ALBERTVM Regē cre-
 andum censebant. Electus igitur is & coronatus, in
 maiorem Poloniam proficiscitur, ibique légationes Turcarum, pacem pe-
 tentium, & Venetorum Regem ad bellum Turcicum incitantium audiuit.
 & licet Regem insitum gloriæ, regniq̄ue propagandi studium, vleiscendiq̄;
 patruī ad Varnam à Turcis interfecti cupiditas ad bellum impellebat; rebus

Ioannes Albertus coronatus.

Induciaz
cum Tur
ca.

tamen nondum satis stabilitis, trium annorum inducias cum Turca pactus est. Interea cum fratre Vladislao, Boemorum & Vngarorum Rege, & cum alijs Principibus foedus contra Turcam init. quo tempore Tattari Podolia & Volyniam populantur, & Polonos apud Visnoueciam cadunt. Postquam Rex Masouiam, Cirnensem, Varfauientem, vicinasque prouincias aliquot Poloniae adiunxisset, validissimum exercitum ex Polonis, Lituanis, Masouijs, Ruthenis, Pruthenisque & Silesijs cogit, in Turcam (vt fama erat) eum ducturus. Sed malo vsus consilio, cum in Moldauiam venisset, leui orto inter Regem & Palatinum Stephanum dissidio, Rex hostem se Palatino exhibet, cum Palatinatu pellere, & Sigismundum fratrem substituere conatur: Sociuam metropolim obsidet, summisque viribus diu frustra, & non sine suorum incommodo, oppugnat. Sed Vladislai intercessione pax Stephano data est. Ceterum dum Rex reditum in Poloniam parat, Moldauus iurisu randi immemor, regium exercitum in sylua Bukouina circumuenit, magnaque clade affecit: sed & persequens Regem, Masouiorum exercitum recens aduenientem concidit. Rex aeger lectica, qua vehabatur, non sine periculo euasit.

Stephanu
Molda
uia Pala
tinum te
merè pro
uocat.

Anno
1498.

In Poloniam reuersus, ignominie & cladis acceptae immemor, a motibus & voluptatibus operam dedit. Interea Stephanus Moldauus bellum immerito sibi illatum vlcisci satagens, cum infesto exercitu Russiam & Podoliam inuasit, ingenti que praeda abacta, supra centum millia hominum captiua abduxit, ac barbaris vendidit. Idem paulo post fecere Tattari, & post illos Turca. sed hi caelitus, illi a Rege superueniente repulsi sunt. Anno deinde sequenti Lituani foedera antiqua cum Polonis renouarunt, nouaque Cazimiri filij, fratres inter se inierunt. redit ad veterem amicitiam Moldauus, & cum Moscho societas iungitur. Cuius tot Principum confederationis fama, cum ad Turcas esset perlata, pacem a Polono petijt: qui propter domesticas difficultates, & ararij inopiam inducias illi quinque annorum indulxit. Tattari dulcedine praedae illecti, iterum Podoliam & Russiam populabantur: contra quos Rex bis profectus, nullam rem memorabilem gessit. Sed & Moschus Lituaniam ingressus, aliquot munitiones intercepit. Rex dum cum Tattaris Zauolgensibus contra Tauricanos societatem itungit, & aduersus Crucigeros, iusiurandum detrectantes, bellum meditatur, apoplexia correptus, (cum ferè nouem annos regnasset, caelebs) vitam finiuit, & Cracouiae sepultus est: Princeps ingenio magno, litterarum studiosus, & in milites liberalis. Statura erat proceriore, colore subfusco, capillo nigro & raro: cuius vitā Cro-

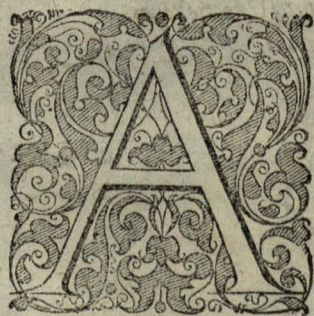
Pax in
ter Prin
cipes.

Iterum
induciaz
cum Tur
ca.

Mors Re
gis.

*merus libro 30. suarum Histor. de
scribit.*

ALE

ALEXANDER quartogenitus Cazimiri filius, post Ioannem Albertum (reiectis eorum sententijs, qui Vvladislaum eligendum censebant) Rex Poloniae renunciatus est. Antequam coronaretur, venit legatio Sachmatis, Zauolgensium Tattarorū Principis, opem ex foedere contra Tauricanos petentis: quæ audita est, & cum magna spe dimissa. sed dum auxilia tardius mittuntur, Sachmates cæditur à Tauricanis, & Kiouiam fugiens, Vilnam transmissus est. Coronatur interea Rex à Frederico fratre: sed vxor, eò quod Græcorum schismati dedita esset, coronam non accepit. Post coronationem Rex in Lituaniam redijt, Moschumque, Smolenscum oppugnantem, fugauit, atque ad inducias sex annorum compulit. Tattari denuò Russiam impunè spoliârunt; qui paulo post iterum à Moldauro (vt creditum est) ad similem expeditionem incitati sunt. Ipse quoque Moldauro immisso in Russiam exercitu, tractum omnem inter Nestrum amnem, & Sarmaticos montes subegit: quem tamen ALEXANDER Rex anno insequenti facili negotio recuperauit, Moldauro grauiissimo pedum dolore afflicto, ac paulo post moriente: cui Bogdanus filius luscus in dominatu successit. Reuersus in Lituaniam Rex Radomiam Proceres euocauit, quo in conuentu Sachmates auditur: cuius frater Cozacus Soltanus in Scythiam missus est, vt nouas copias

Anno
1501.
Corona-
tur Rex:
vxor nō
corona-
tur.
Tattaro-
rum ex-
cursio-
nes.

Anno
1504.

Sachma-
res fugit,
& ex itinere
retrahitur.
Bogdanus
Moldanus
regi as nupti-
as petit,
sed repul-
sam patitur.
Pax inter
Poloniam
& Molda-
uam.

Tattari
Taurica-
ni Poloni-
cas ditio-
nes miserè
depopulantur.
20000.
Tattarorum
Tauricorum
caeduntur.
Mors Alexan-
dri.

adduceret: ipse verò Sachmates Trocos remittebatur. ad quem cùm Nogai-
iensium Tattarorum legatio venisset, nec dimissionem Principis sui impe-
trare posset, Sachmates fugam adornauit: sed retractus ex itinere, diligen-
tius deinde asseruatus est.

Misit paulo post Bogdanus Moldauiae Palatinus ad Regem legatos, qui
Elizabetham Regis sororem sibi vxorem peterent: sed dubio cum responso
dimissi sunt. Moritur interea mater, & Bogdanus nouam legationem mit-
tit: ceterum puella se ipsi nupturam negat. Quare offensus Bogdanus, Pocuce
cum infesto exercitu inuadit, & in potestatem suam redigit. quod tamen
territorium mox à Polonis recuperatum est, Valachis initio victoribus, sed
postea victis & trucidatis: quam victoriam pax inter Bogdanum & Regem
subsecuta est.

Rex Tattaris Tauricanis gratificari volens, Sachmatem (vt petierant)
ad se Vilnam adductum, violati foederis damnauit, & Cauunam diligen-
tius asseruandum misit, nequicquam deprecantem, & contestantem, nequa-
quam placatum iri Lituaniis & Polonis sua captiuitate & miseria Mengli-
gerem, Tauricanorum Principem: nec malè diuinavit Sachmates. Tauri-
cani namque paucis post diebus Podoliam, Russiam & Lituaniam longè
lateque crudeliter vastarunt, & præter aliam prædam ingentem, ad centum
millia hominum in barbaricam seruitutem abegerunt. qua præda distracta,
mox in Lituaniam reuersi, eandem fortunam experiri voluerunt: sed à Po-
lonis & Lituaniis, duce Michaële Glinfcio Russo repulsi, viginti millia ex
suis amiserunt. Quæ fama cùm ad Regem decumbentem, & iam animam
agentem venisset, cum ingenti læritia affecit: cumque voce non posset, sub-
latis in cælum manibus, tacitus Deo gratias egit, simul & animam exhala-
uit, quadragesimum sextum annum agens, cùm non totos quinque annos
regnasset in Polonia. Princeps statura mediocri, facie oblonga, capillo sub-
nigro, viribus corporis & lacertis validis, sed ingenio hebetiore, atque

ideo taciturnus. *Eius res gestas vide latius apud Cromerum*

*libro suarum historiarum Polonicarum
tricesimo.*

SIGIS-

SIGISMVNDVS I^{mo}*660*

N. 40

SIGISMVNDVS filiorum Cazimiri quintogenitus, post mortem Alexandri fratris communibus Polonorum suffragijs Rex electus est: propter optimam enim eius educationem, propter eximias virtutes, & variarum linguarum peritiam non Polonis tantum, sed exteris etiam nationibus erat charus: ita ut vivente Alexandro, cum apud Vuladislauum viueret, Boemi & Vngari Sigismundum amplius, quam ipsum Regem Vuladislauum reueriti sint. sed & mortuo Vuladislao, utraq; gens Sigismundum sibi Regem postulavit. ne tamen ille suos bellis implicaret, utrumque regnum honeste recusavit: nec ea tantum, sed & Sueciae regnum sibi delatum acceptare noluit.

Anno
1506.
Dotes a-
nimi &
virtutes
Sigismū-
di.

Vngarie,
Boemiae
& Suetie
regna ob-
lata recu-
sat.

Lapsam fere praeferitis bellis Remp. Poloniam humeris suis erexit, patria latrocinijs purgata, legibus & iudicijs correctis, & arario novis thesauris au-
cto. fortuna belli ab initio illum ad finem usque secundo flatu prosecuta est. Tatarorum tres non contemnendos exercitus, tribus praелиjs, duce Constantino Ostrogio ad internecionem penes cecidit. Ad Vishoueciam eodem duce Constantino 24000. Tatarorum, & apud Caniouiā 26000. parua manu caesa & profligata sunt. Cum Turcis nullum apertum bellum gessit: sed tamen aduersus eos, cum vel e Podolia praedas agerent, vel Valachis operam ferrent, vel denique Polonos circum Biogradum populabundos insequerentur, Regis huius auspicijs prosperè dimicatum est. Bis contra eosdem Turcas Ludovico Regi Vngariae, & semel Carolo V. Imp. auxilia non contemnenda misit.

Studia in
Remp.
Felicitas
in bellis.

Vala-

Anno 1509.

Valachia Palatinum foedifragum in Russiam excurrentem, eamque expugnata Leopoli, & arce Rohatinia deditioe accepta miserè spoliantem, misso exercitu superavit. Dorochiniam, Sczepanouiciam, Czarnouiciam, Borusaniam, & Chocimiã ditiones munitissimas illi ademit: sex millia Valachorum apud Gnosdeciam arcem, & mox viginti duo millia apud Obertinum pagum fudit, Palatinumque ipsum, vna cum proceribus & cuncta nobilitate sua ad solenne iuramentum adegit. Bella cum Crucigeris Prussiensibus variè quidem, sed nunquam nisi prosperè gessit: donec illi infinitis cladibus, inedia, vigilijs, & iugi Polonorum equitum vexatione fracti, & ad paucos redacti, Prussia excessere. Rex verò Alberto Marchioni Brandenburgensi, sororis filio, Ordinis Magistro, ea quæ Crucigeri adhuc possidebant, accepto ab eo iuramento, habituque abiecto, & nomine Magistri in Ducis commutato, perpetuo iure donavit.

Crucigeri Polonia excidunt, & ditiones eorum sub nomine Ducatus Brandenburgensi donantur.

Anno 1514.

40000. Moschorum caesa.

Clades ab hostibus acceptæ.

Magnus Moschorum Dux Basilius quot excursionses in ditiones Polonicas fecit, tot clades accepit. Inter omnes verò memorabilis est ea pugna ad Borysthenum commissa, in qua quadraginta ferè millia Moschorum ceciderunt: quatuor verò millia, cum omnibus exercitûs ductoribus, gentisq; senatu capta sunt. Has tantas victorias clades perpauca interpolarunt: quarum vna apud Socalum à Tattaris, temeritate Russica; altera apud Serethum à nempe accepta, quæ ignominia potius, quàm clades dicenda sunt. Quod magnam Russiae partem amisit, id Michaëlis Glinscij perfidia potius, quàm Regis ignavia imputandum est.

Fœdera cum externis Principibus.

Cum summis Principibus, & orbis Christiani Monarchis pacem & amicitiam coluit. Sigismundum Maximilianus Imperator, post congressum Viennensem, eo honore prosecutus, ea charitate complexus est, vt in loco fratris eum deinceps haberet. Non minorem ei Carolus V. Ferdinandus eius frater, Pontifex Romani, & Galliarum Reges honorem habuerunt. Barbari quoque eum præ ceteris Regibus adeo reueriti sunt, vt Selimus & Solimannus, bellicosissimus & felicissimus Imperator cum Sigismundo perpetuum foedus percusserit, & religiosè coluerit. Bella non necessaria nunquam suscipere voluit. Ideo Germanis Principibus, affinis ferè suis auxilia contra Carolum Imperatorem mittere denegavit. Quod ipsum & Ioanni bis affini suo, cum Ferdinando de regno Vngariae dimicanti accidit. A Turcico bello, eò quod non vnus Principis esse existimaret, abstinuit. Quare subditi nunquam magis, quàm Sigismundo imperante floruerunt. Russia, Prussia, Lituania & Podolia nunquam cultæ magis fuerunt, & frequentioribus colonis habitatae.

A bellis non necessarijs abstinuit.

Sigismundi magnificencia.

Arces plurimas instauravit, nouasque edificauit. Publica, priuataq; ædificia plurimis in locis construxit, & machinis bellicis, alioq; apparatu munitiones omnes instruxit. Diuersorum Principum legationes splendide atque liberaliter accepit, ac dimisit.

Vxores & liberi.

Vxores habuit duas, priorem Barbaram, Stephani Scepusiensis Comitis, ac Transyluanienſium Palatini filiam: ex qua Heduuigim filiam suscitauit, quam postea Ioachimo Marchioni Brandenburgensi vxorem dedit. Posterioſorem Bonam Sphortiam, Mediolanensis Ducis filiam, quam suafu Maximiliani duxit. Ex ea filias quatuor, & vnum filium Sigismundum Augustum suscepit. quem decem annorum puerum, consentientibus Polonis, Regem fecit coronari.

Anno 1530. Mors Sigismundi.

Moritur deinde Sigismundus annum agens octuagesimum secundum, cum regnum administrasset annis quadraginta vno, & tribus mensibus. Princeps singulari prudentia, iustitia, fortitudine, constantia, temperantia, iniu.

iniuriarum obliuione, & aduerfarum rerum tolerantia præditus: ingenio acutus, corpore sanus & robustus; ad eò vt ferreas equorum soleas inter manus frangeret, funes canabeos crassiore rumperet, & lusoriarum chartarum fasciculos discerperet. *Eius laudes & res gestas copiosius recenset Cromerius in funebri huius Regis Oratione.*

Anno 1548. Virtutes & corporis vires.

*Senex p. 111
Hand*

SIGISMVNDVS AVGVSTVS natus anno 1520: diligenter, accuratè & liberaliter educatus est: sed molliusculè, matris amore & indulgentia id flagitante. Præceptores habebat Italos, viros doctissimos, à quibus Italicam & Latinam linguam didicit: his addidit postea Germanicam. Viuo adhuc Patre puer nouennis, sine magna difficultate regio diadematè insignitus est, atque in studijs liberalibus ita profecit, vt omnium maiorum hac in regloriam superârit. Annos natus 23. Elizabetham Ferdinandi, tunc Regis Rom. filiam duxit vxorem; nec multo post Imperiũ in Lituanos suscepit. Inde in Prusiam profectus iura, causas & vrbes Prusie cognouit: vbi à Duce Pomeraniae & Marchione Brandeburgensi magnò cum honore salutus est. Obierat iam vxor Elizabetha, & alteram sibi imparem, Barbaram, ex familia Radziuillorum inuita matre Bona, proceribusque regni reclamantibus, duxerat, quæ sub idem tempus quoque absque liberis discessit. Post cuius obitum alteram Ferdinandi Imperatoris filiam Catharinam, sceminam sanctissimam

Quando natus, & quomodo educatus.
Coronatur Rex.
Prima vxor.
Secunda vxor.
Tertia vxor.

ctissimam & laudatissimam, Mantuæ Ducis viduam, vxorem sibi, interueniente Apostolica dispensatione, sumpsit: quam (cùm aliquot annos coniunctissime secum vixissent) repudiauit, & non sine macula sui nominis domum remisit.

Amicitia
cum exte-
ris Prin-
cipibus.

Ex Polo-
nis Litu-
nis &
Prussis v-
num cor-
pus fecit.

Anno
1558.
Bella ab
eogesta.

Anno
1564.
Anno
1568.

Inducia
cum Mos-
cho.

Moritur.
Anno
1572.
Virtutes
eius.

Multa præclara pro patria, tam in armis, quàm in toga præstitit, & in difficillimo Reip. statu, tumultuantibus vndique vicinis, Turcis, Valachis, Moschis, Tattaris, Suecis & Germanis, Poloniam egregiè defendit. Cum exteris Principibus amicitiam coluit: Carolo V. Ferdinando & Maximiliano Imperatoribus perquam charus. Cum Turca pacem perpetuam habuit. Daniæ ac Suetiæ Reges cruentissimum inter se bellum gerentes per legatos ad concordiam & amicitiam reduxit: Prussiæ dissidium inter iuniorum & senioreum Ducem sustulit: Gdanensium tumultus sedauit: Crucigeros Liouonienses defectionem molientes in ordinem redegit, & ex Magistro Ducem Curlandiæ & Semigalliæ creauit. Accisas Polonici regni opes & vectigalia per superiores Reges suis prouentibus recuperauit, restaurauitque. Lituaniam, Poloniam & Prussiam indissolubili amicitia nodo connexuit, & ex tribus populis vnum fecit. Nunquam Polonia tot doctos, & in omni genere disciplinarum exercitatos habuit, quot regnante hoc Sigismundo, ita vt Italia cum omnibus Musis huc commigrasse videri posset. quod Regina Bonæ Italiæ ex parte acceptum ferendum est.

Sub hoc Rege Ioannes Basilides Moschouia magnus Dux, iuris cuiusdam hæreditarij & denegati tributi prætextu, numerofo cum exercitu in Derptensem Liouoniæ prouinciam excurrit, Derptamque ciuitatem Episcopalem, cum arce primùm: inde alias etiam munitiones cepit. Contra hunc Sigismundus conscripto exercitu multis annis vario euentu bellum gessit. Non multos post annos idem Moschouia Dux, cum trecentis millibus armatorum Plefcouiam obsedit, expugnauit, incredibilesque inde thesauros cum 80000. captiuis in Moschouiam transportauit. Sigismundus vicissim insignes de Moscho victorias reportauit. In pugna Neulensi mille & quingenti equites Poloni exercitum Moschicum quadraginta & amplius millium sustinuerunt, trucidarunt, fugaruntque. In Vlenfi conflictu Duce Nicolao Radziuillio & socijs 25000. armatorum Moschicorum cæsa, fugata, dispersa cum summa laude virtutis Sarmaticæ fuerunt. Moschos paulò post arcem Iezeiriszam obsidentes Stanislaus Pacz exigua cum manu suorum ad internecionem penè deleuit. Quam tamen arcem Moschi resumptis viribus paulò post iterum obsederunt, expugnaruntque. Vlam deinde arcem Moschouia munitissimam, antea frustra obsessam, Romanus Sanguiscouicius inopinata irruptione cepit, & gnauiter postea defendit. Vielsam quoque eodem anno Poloni interceperunt: sed cum arx acriter defenderetur, oppidum exusserunt, 300. Moschos occiderunt, amplissimaque spolia inde auexerunt: Tandem cum multis annis inter Moschum & Polonum nunc hoc, nunc illo victore pugnatum esset, induciæ trium annorum pactæ sunt. Contra Tattaros quoque sapissimè Rex Augustus feliciter pugnavit, maximè verò ad Boristhenem, apud Oczakouiam, & ad Tyram fluiuium. Atque hæc omnia per duces & legatos suos fecit, cum ipse valetudinarius, & laborum impatiens esset, quod vitium ex molliore educatione contraxerat.

Lento tandem morbo correptus, & viribus omnibus exhaustus, postquam cum patre 43. & post patrem 24. annis regnasset, Knisini, die 7. Iulij ex hac vita, in illam cœlestem emigravit: Rex Catholicæ Religionis obseruantissimus, pacificus, humanus, modestus, bonæ spei nutritor, vigilans, prudens,

dens, iustitiæ & æquitatis amans, patiens, frugalis sibi, liberalis alijs: diuersarum linguarum peritus, Musices & Geometrię studiosus, & diligens naturæ obseruator. qui anno insequenti magnificentissima cum funeris pompa Cracouiæ sepultus est.

HENRICVS VALESIVS

Henrici Secundi Gallia Regis filius, postea eius nominis Tertius, Gallia Rex. N. 4us

POST vnus anni interregnum, quod fuit tranquilum & pacatum, præterquam quod Tattari Podoliam deuastantes, Duce Buczacio cæsi & fugati sunt, Proceres regni ad comitia venerunt, vt nouum Regem eligerent. Locus constitutus erat campus patens iuxta VVarsouiam; in quo tentorium maximum erat erectum, vbi Ordines coibant. Candidati erant plures, sed in HENRICVM VALESIVM Andia Ducem, Regis Gallia fratrem, pro quo etiam Turca intercedebat, omnium penè sententiæ propendebant: qui vnus tot vota habuit, quot alij omnes vix simul. Electus itaque est, & Archiepiscopo Gnesnensi proclamante Rex denunciatus.

Anno
1573. die
April. 7.

Eligitur
Gallus.

Concilio nondum dimisso, tabula electionis confectæ sunt, & ad eas in Galliam perferendas, salutandumque Regem electum legati missi sunt tredecim; quos omnes cum comitatu 250. nobilium Carolus IX. Parisijs, 14. Calend. Septembris perbenignè & liberaliter excepit. Omnibus illic ritè peractis, Henricus se itineri parat: & 4. Calend. Octob. cum legatis Polonicis Fratre Carolo, Catharina matre, Francisco fratre, & multis Gallia proceribus

Blamontum proficiscitur. Carolus in itinere morbo correptus, maturius reuersus est: ceteri ad Germaniæ limites nouum Electum comitati sunt. Inde reuersis etiam alijs, Henricus cum nuncio Apostolico, sexcentis nobilibus Gallis, & legatione Polonica per Hælsiam, Saxoniam, Marchionatum Brandenburgensem, in Poloniam peruenit: regali vbique apparatu exceptus, & deductus. Exceptus est à Polonis tanto gaudio, tanta magnificentia, tantaque omnium congratulatione, quanta ante eum Rex nullus.

In Poloniam venit.

Anno

1574.

Inauguratur & inauguratur.

Decimo octauo die Februarij, anni insequentis, incredibili cum solennitate Cracouiæ Rex vngitur & inauguratur. Paulò post moritur Carolus IX. Galliarum Rex, fratremque Henricum in extremis successorem declarauit; ad quem mater confestim litteras dedit, vt redire in Galliam matureret. Anxius erat Henrici animus, & quid ageret dubius. Aurum & amplissimum Galliæ regnum, sibi hæreditarium relinquere volebat, & quomodo Poloniam simul cum Gallia retinere posset non videbat: sed & cum bona Polonorum venia se regnum hoc deferere, & in Galliam redire posse dubitabat. Conuocat Senatam Cracouiensem, exponit fratris mortem, simul & quam necessaria sit Gallis sua præsentia: nihil tamen hac in re statuere se velle sine Procerum sententia simulat; Comitiamque mense Augusto indici cupit. Interea clam mittit, qui fidem publicam à Maximiliano Imperatore flagitet. Eius reditu non expectato Rex intempesta nocte, omnibus inscijs, porta arcis aperta, paucis comitatus celerrimis equis Cracouia decessit, & magnis itineribus Plezinam, Austriæ oppidum peruenit. Inde Vienna Venetias profectus, per Allobroges in Galliam peruenit. Poloni indignissimè hunc Regis abitum ferentes, misère, qui ex itinere illum retraherent: sed iam iam in Austriam peruenerat, antequam eum assequi potuerunt.

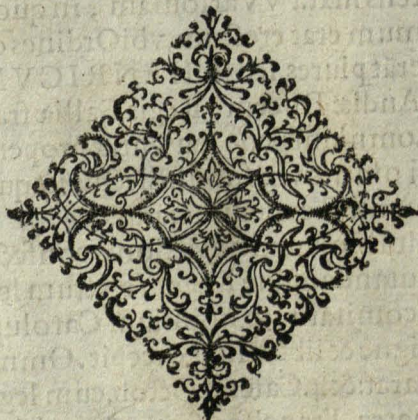
Poloniæ occultè relinquit

Reliquerat Rex Cracouiæ diuersas litteras ad Senatam regni, & ad multos Proceres, quibus abitum suum excusabat, & vt in fide permaneant, orabat; breui se in Poloniam reuersurum promittens. Poloni & per litteras, & per legationes eum reuocabant: & nisi ante constitutum tempus rediret, se alium Regem electuros nunciabant. Hæc omnia cum ipse nihili faceret, sed minas insuper adderet, Poloni subditos sacramento, & fide Henrico promissa soluerunt, deque nouo

Poloni Regem reuocant. De nouo Rege, eligendo consilia incunt.

Rege creando consilia captarunt.

STE-

Stephanus
Viv Bonus
Rex mag

STEPHANVS Rex anno aſſertæ ſalutis ſupra ſeſ-
 quimilleſimum trigeſimo tertio, V. Calend. Octo-
 bris, ſub Ioanne Rege Vngariæ natus eſt. Patrem ha-
 buit Stephanum Bathoreum, ex nobili Bathoreo-
 rum de Somlio (altera enim eſt Bathoreorum de Ba-
 thor) familia Vngarica, Palatinum Tranſyluania;
 matrem verò Catharinam Thelegdiam. Puer opti-
 mè & liberaliter educatus, optimarum artium &
 humanitatis ſtudia domi primùm attigit: & in ijs
 tantos profectus fecit, vt maximam virtutis & ingenij ſui expectationem
 apud omnes excitaret. Adoleſcentiam in aula Ferdinandi Imperatoris,
 eiſdemque Vngariæ Regis, egit: à quo tanto in honore habitus eſt, vt is Ca-
 tharinam filiam ſuam, quæ Duci Mantuæ nupſerat, Stephano in Italiam
 deducendam commiſerit. Italici, Germanici, & Latini, præter maternum,
 ſermonis expers non fuit. In Vngaricis bellis, quæ inter Ioannem & Ferdi-
 nandum Reges gerebantur, talem ſe præſtitit, vt quarumcunque tandem
 partium eſſet, hoſtibus terrori, ſuis verò admirationi vbique exiſteret. Pri-
 mus in Vngaria candentes globos, nouum incendiorum genus, & alijs om-
 nibus præſentius, inuenit, inſtituitque. Quamobrem à Ioanne Tranſyluania
 Principe amatus, & Varadino præfectus eſt: cuius etiam copias ductauit. Ab
 eodem quoque Ioanne primò ad Ferdinandum & Maximilianum Caſa-
 res, iterumque ad Maximilianum ſolum legatus miſſus eſt. In ſecunda lega-
 tione, ob turbatas, eo abſente, conditiones pacis, iuſſu Caſaris Viennæ
 captus

Quo tē-
 pore, &
 quibus
 parentib.
 natus.
 Pueritia.
 Studia.
 Adoleſ-
 centia.
 Res in
 bello ge-
 ſta.
 Candentes glo-
 bos inue-
 nit.
 Legatio-
 nes, & ca-
 ptiuitas.

captus, & vltrobiennium sub custodia est detentus. Gasparem Bekefcium, Stephani æmulum, huius rei authorem fuisse tradunt. Totum illud cauitatis tempus optimarum artium studijs, antiquorumque omnis generis authorum lectionibus transmisit.

Transyl-
uania
Princeps
creatur.

Post mortem Ioannis Principis Transyluaniae Gaspari Bekefcio, quem Ioannes sibi successorem destinarat, popularium studijs prælatus, ad honorem eum euocatus est. Bekefcium res nouas tentantem eiecit, iterumque à Maximiliano Imperatore Vngaricis copijs adiutum, & in Transyluaniam reuertentem fudit, fugauitque.

Rex Po-
lonia
cligitur.

Non multo deinde tempore interiecto, maiorum rerum materiam fortuna struente, ab Ordinibus regni Poloniae, in duas partes diuisis, alteris Maximilianum Imperatorem eligentibus, ab alteris ipse in regnum vocatus fuit; ea conditione, vt Annam Jagellonicam, Sigismundi Primi filiam uxorem duceret. Maturat Stephanus iter in Poloniam, & aduentus sui celeritate regnum ex incerto certum sibi (moriente paulo post Ratisbonae, in Comitibus, Imperatore Maximiliano) fecit. Rex iam factus, & coronatus, Torunij prima Comititia habuit, in quibus maximarum discordiarum semina oppressit, Remque publicam ex turbulentissima tranquillissimam reddidit, & præsidium aduersæ partis ex Landskorona deiecit. Mox Gdanensium erupit tumultus, quem Rex ita pacauit, vt primùm quidem prælio Darfauuensi Gdanenses fregerit; inde aliquot mensium obsidione presserit, & tandem, intercedentibus aliquot Germaniæ Proceribus, ad officium reuocauerit.

Gdanen-
ses in or-
dinem re-
digit.

Moschus
sub spe
pæcis Li-
uoniam
occupat.

Anno
1577.
mense la-
nuario.
Moscho
bellum
infern-
dum de-
cernitur.

Rex iam ante à Ioanne Basilio, Magno Moschouiae Duce pacem petierat; quam dum is se daturum simulat, Rege in expeditione Gdanensi occupato, in Liuoniam irruit, & per Magnum, Holsatiæ Ducem, plerasque munitiones & oppida interceptit. Quare videns Rex nullam pacem à Moscho expectandam, Varfauiam Comititia edixit, vt de Moscho bellum inferendo consultaretur. Interim Duneburgum & Venda insignibus strategematibus à Polonis recipiuntur. In Comitibus bellum Moscho inferendum decretum est: pecunia quoque in vsum belli omnibus prouincijs imperata; auditi legati; Georgius Fredericus, Marchio Brandenburgensis ad Alberti agnati sui valetudinarij curam admissus; & Pomeraniæ Ducis legati litteras inuestiture in Bithouiensem Leoburgensemque prouinciam acceperunt. Moschus cum indignis modis legatos Polonorum, trium annorum inducias offerens, à se dimisisset, Vendam frustra aliquamdiu oppugnauit. Magnus Dux pertæsus tyrannidis Moschouiticæ, à Duce ad Regem deficit, certisque conditionibus ipse cum omnibus dititionibus suis in fidem receptus est. Rex inducias à Moscho oblatas reiicit, nisi ille tota Liuonia excedat: cum Tattaris autem pacem facit. Quod cum Moschus audisset, intellexissetque magnum belli in se fieri apparatus, legatos suos ad Regem misit; qui cum intolerabili fastu, pro more Tyranni illius, audiri vellent, reiecti sunt. Rex autem summa celeritate bellum parans, ad Turcam, omnesque Principes vicinos scribit, causas referens iustissimas, ob quas hoc bellum suscipere cogatur. Nunciatur sub idem tempus Regi inclyta Polonorum de Moschis ad Vendam victoria, in qua totus exercitus Basilidis fugatus, fususque erat, & capta maiora tormenta plus quam triginta: quam victoriam, vt omen totius belli, Poloni accipiebant.

Polono-
rum ad
Vendam
victoria
omen
belli.

Prima ex
peditio
in Mos-
chum.
Anno
1579.

Magno Duci postquam Rex bellum denunciasset, Vilna Suirum profectus est, vbi de summa belli constituebatur. Quidam Plescouiam, alij, inter quos Rex ipse, Polotiam eundem censebant: sed posterior sententia vicit. Totis viribus Polotiam itum est, & in via Disnæ Milecius, Podoliae Palati-

Patrinus, qui dux exercitûs creatus erat, Regi exercitum ostendit. Moschus suos Plefcouiam misit, incertus quid consilij captaret hostis. In itinere Polonis militantes Kosakki Krasnam & Kozianam arces occupant: Vngari & Lituani Sitnum incendunt. Mox Polotia obsidetur, sapiusque oppugnatur, & tandem obsessi ad deditiorem compulsi sunt. Dum Rex Polotia Rempublicam format, Moschi, qui Toroulia erant, audito Bekefcij, quondam Regis amulij & hostis, nunc à Rege clementissimo in gratiam recepti, aduentu, arcem fugientes deserunt. Sokolam oppugnabat Milecius, eaque tandem potitus est. Moschus audita incredibili Regis in bello hoc felicitate, ad eos, qui Susa in præsidio erant, scribit, vt corruptis omnibus tormentis, puluere nitrato, & quicquid secum deferre non possent, munitionem deserant: sed Poloni, litteris interceptis, arcem, cum omni apparatu bellico, deditiorem occuparunt. In eadem quoque expeditione Niescerdam Rex Moschis ademit. Instante iam hyeme Rex triumphans cum exercitu Vilnam redijt: inde Grodna Varfauiam proficiscitur, Ordinesque ad noua Comitua euocat: vbi de bello prosequendo, post multas difficultates, decretum est. Soluta conuentu Rex se rursus in Lituaniam recepit; nouam cogit pecuniam, nouum conscribit exercitum, eumque adulto iam vere, & virentibus campis in expeditionem duxit. Cassnikos vt ventum est, deliberationem habuit, vtrum Vielicolukos, an Smolenscum placeret proficisci. Vincente tandem omnium sententia Vielicolukos itum est. Miserat iam ante varios nuncios, aut verius exploratores, ad Regem Moschus, aut pacem, aut inducias simulatè petens; vt hoc modo tempus extraheret. Sed Rex se Moschi artibus circumueniri passus non est. Oscicum quoque quendam subornarat Moschus, qui Regem interficeret: sed detecta proditione Oscicus plectitur. Samoscus per inuias syluas & paludes breui tempore superatas exercitus partem Velisium duxit, quo post primam oppugnationem deditiorem potitus est. Postquam victoriam Vsuata quoque deditio secuta est. Interea Legati, quos hætenus Moschus promiserat, in castra venerunt, ijsque inspectantibus Vielicoluki capti, & in potestatem regiam redacti sunt: hominum millibus aliquot, qui obstinatius se defenderant, interfectis. Hac fama ad præfidiarios vicinarum arcium perlata, Neuelia quoque & Ieseriscia in potestatem Regis venerunt. Sub idem tempus Sauolocia capitur. His expeditionibus Rex in Lituaniam redit, pecuniam nouam colligit, & Rigam certis conditionibus in fidem Regum Polonia recipit. Interea Kosakki Moschouiam populantur: Philo Kmita Chelmam, & Sibricus Voroneciam capit.

Aduentante vere nouo, & per hyemem omnibus, quæ ad bellum nouum essent necessaria, paratis, consulitur Nouogardiam magnam, an Derpatum, an verò Plefcouiam eundem esset. Moschus per legatos suos clam edoctus de exiguis Polonorum copijs, acerbissimas litteras ad Regem mittit: omnia reuocans, quæ in pacis conditionibus antea obtulerat. Rex acceptis litteris, legatos, postquam increpasset, à se dimisit, Moscho aculeatis litteris ad omnia respondet, eumque ad singulare certamen prouocat: Christophorum Radeuilium ad Borysthenem cum exercitu mittit, vt eam oram depopuletur: ipse, creato prius perpetuo & generali exercitûs duce Samoscio Archicancellario, cum exercitu Plefcouiam magnis itinerum difficultatibus peruenit, eamque obsedit; postquam in itinere Ostrouiam prius deditiorem accepisset. Dum in oppugnanda Plefcouia Rex totus est, Suecus Naruam, aliaque nonnulla oppidula & arces Liuonia Moscho ademit: quæ res postea magnæ simultatis inter Polonum & Suecum seminarium fuit. Miserat iam antea Moschus Romam ad Summum Pontificem

Rex triū
phas Vil-
na redit.

Secunda
expeditio
in Mos-
chum.
Anno
1580.

Tertia in
Moschū
expeditio.
Anno
1581.

Moschus
ad Rom.

Pontificē
legatos
mittit.

legatos, petens, qui Polonum ad æquas pacis condiciones hortarentur. Legatio data est Posseuino, Societatis Iesu Theologo. is ad Regem in castra venit, atque inde ad Moschum proficiscitur. Protrahebatur adhuc obsidio Plefcouiēsis, idque iniquissimo anni tempore; militibus frustra frementibus freudentibusque. Rex enim extrema periclitari, quàm obsidionem soluere decreuerat. Interea veniunt litteræ Posseuini: locus tractandæ pacis assignatur, publicæ fidei litteræ mittuntur, Legati vtrinque conueniunt, pax tandem ijs conditionibus coalescit, vt Liuoniam omnem, Ducatum Polotiensem, & agrum Velisensem amplissimum Moschus Polono cedat. Quam pacis ventilationem Posseuinus ipse in sua Moschouia exactissimè descripsit.

Pax inter
Polonos
& Mos-
chos,
Anno
1582. die
15. Ianu.

Regis
post pacē
acta.

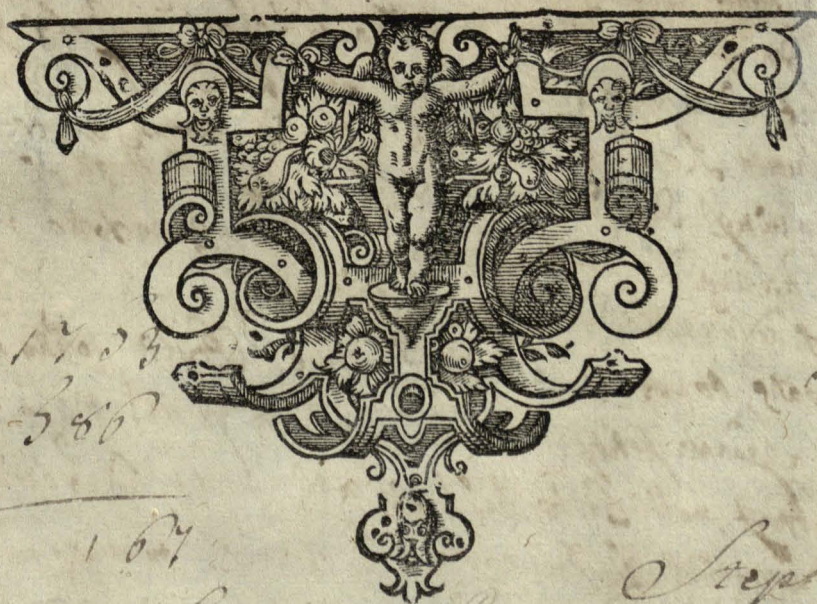
Rex triennio recuperatis omnibus, quæ Moschus triginta ferè annorum spatio, maxima cum sanguinis & laboris profusione regno ademerat, indictis Comitijs Reipublicæ faciem reformare voluit: sed hic maiore contradictionem reperit, quàm pro suis meritis expectârat. In Liuoniam tamen proficiscitur, ibidemque stabilem Reipublicæ formam restituit, & Catholicam Religionem Rigæ, alijsque in locis restaurauit; vectigalia auxit; Gdanenses & Rigenses ad pendendum portorium adduxit; Machmetè primùm, deinde Aschlan Tattaros regno imminentes terruit, & ad mittendam legationem adegit, Podoliamque, eorum armis obnoxiam, pacauit. Arces multas in Lituania & Liuonia restituit; Cracouiæ, Vilnæ, Lublini, Polotix, Claudiopoli, Societatis Iesu templa & Gymnasia partim fundauit, partim locupletauit. Rigenses perniciosas res molientes in ordinem redegit; à Sueco per legationem Naruam, aliaque Liuoniæ oppida & arces repetijt; Ianculam Valachia eiēcit, captumque supremo supplicio affecit. In Sborouiorum Procerum (qui contra Regem & Rempublicam clam conspirârunt, eorum machinationibus à scriba ipsorum detectis) familiam animaduertit: Samuelēm Hussaris à Samoscio captum, capite truncari iussit: Christophorum, Andream, & Ioannem ad Comiticia citauit, qui duo posteriores se in Comitijs purgârunt: Christophorus verò sempiterna infamia notatus, & nomē eius publicis tabulis erasum est. Rex autem ob supplicium à Samuele extra regni Comiticia sumptum, quorundam Nobilium, causantium hac re priuilegia sua imminuta, odium incurrit: sed is illud forti animo contempsit. Tandem cum ex venationibus Grodnam reuersus esset, atque ex magnis illarum regionum frigoribus morbum contraxisset, paucis post diebus obiit: Rex longiori vita dignus, pius, sapiens, amans Reipublicæ, liberalis, iustus, fortis, mansuetus, frugalis, temperans, & comis: quæ omnes virtutes in eo relucebant: in quo quum quàm plurima laudari, tum quàm paucissima reprehendi potuerunt. *Eius vitam & res gestas Reinoldus*

Moritur
ann. 1586.
Idib. De-
cemb.

*Heidensteinius totis sex libris de bello Moschouitico, & Christophorus Verseuicius in oratione funebri latius
prosequuti sunt.*

F I N I S.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
 Typis Godefridi Kempensis: Anno Reparatae Salutis
 humanae M. D. XCIII. Mense
 Martio.

1723
 1580

Commodus

1674

Stephanus

Stephanus Rex

Stephanus Rex

42 Krolow
 Hanowanie
 6 Krakow
 49 juz z Soria toskeni
 byto Krolow polskah

1648. Post mortem Clarysui quidam quidam
qui se Chmelchii nominabat Suodanum

De Hetmanow ubi campestris plus casus hie Sylyb
pessit et operanti on tenentore dequit, et in regno

1649 rebelavit et cursum anno subsecquenti nos ad
ty nostror magna clade cepit. Vno operante sub

Lilanco dispendia multor puniti pu et spuo dicit
in asny. Demd sub Lbarow delato. Vno leg ipso

De Lbarow Sabimirus parte indurys datus erigebat.
Alter ad expung in Lbarow obesse dimidia p

parte dehta ad obsidione liberaty et. In dno tempore cu
Sub fuerit. Dehis vlti dolo latrone puniti.

Sub fuerit anni. Comha celebrata sunt. Peraty Comites
Simulaj expedire est qm decreta ubi plurimus exorty Nottis ad mltos

Mha computabis confluyit. Int. Sylyb zarrati ex germanis allerto
excepit. In quoru Kosacy subsidia habebant a Sylyb quibusdame

Hic Girat ad magno dno exorty, et Turan aliquo d mha. Pra.
Liem ad flumen Kosa no pad ab oppido Brou Beresceles copi sed

et et q quinqs dies duravit. Vbi noster Pallakrat viriliter
stetit, cu Crasand, et salinter multy mod casy doctora reportavit.

Nemine nos adiuante. Tandem Kosacy et Chmelchii ad Sylyb multy
And plegatis, tormentis amittis, fuerunt. Postea Comis ad concordia

ce Comis, afferati, sekty Concordiam finit qe. In qua pravo magno hostia
minime interyt, multi Sylyb Robitores capi, et nro vlti no sam suo plurim

Dissensioa penitunt. De Princeps Wisniowicad nra motus, Vicant duxer.
Debitum ad Josephu. De Tomawa. De Sylyb 4. De Sylyb 3.
De Sylyb 2. De Sylyb 1.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text on the left side of the page.

Third block of faint, illegible text on the left side of the page.

Fourth block of faint, illegible text on the left side of the page.

Fifth block of faint, illegible text on the left side of the page.

L-16

2-32

BM 332884-10

XVI	<u>L-16</u>
<u>L-16</u>	<u>L-32</u>

<u>R-16</u>
<u>L-50</u>

